

† ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ - ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ

ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΑΡΙΝ, ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ

ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝΔΟΞΩΣ ΑΝΑΣΤΑΝΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἀδελφοί ἠγαπημένοι καί τέκνα θεοφιλῆ ἐν τῷ Ἀνασιάντι Κυρίῳ,

«Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε· ἀλλά θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τόν κόσμον» (Ἰωάν. 15', 33), διαβεβαιώνει ὁ θανάτῳ τόν θάνατον μόνος πατήσας Κύριος τὰς γενεάς τῶν ἀνθρώπων. Χριστός Ἀνέστη! ἀναφωνοῦμεν καί ἡμεῖς πρὸς πάντας τοὺς ἐγγύς καί τοὺς μακρὰν ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς ταύτης Αὐλῆς τοῦ βιωματικοῦ ἐν τῷ κόσμῳ σταυροῦ καί τῆς θλίψεως· ἀλλὰ καί ἀπὸ τῆς Αὐλῆς τῆς Ἀναστάσεως· ἀπὸ τῆς κόγχης ταύτης τῆς γῆς, τῆς Κωνσταντίνου Πόλεως, ἀπὸ ὅπου διακηρύττεται ὅτι «ζωή πολιτεύεται», διαλυομένης τῆς κάθε εἶδους φθορᾶς καί αὐτοῦ τοῦ θανάτου.

Ὁ Κύριος πολλάκις προειδοποίησε, κατὰ τὴν ἐπὶ γῆς ἔνσαρκον παρουσίαν Του, τοὺς Μαθητὰς Του περὶ τῆς θλίψεως τῶν ἐξ αἰτίας τῆς σταυρικῆς Του θυσίας ἐπὶ τοῦ Φρικτοῦ Γολγοθᾶ, ὡς καί ἔνεκα τῆς δραστηριότητος καί τῆς πορείας τῶν ἐντὸς τοῦ κόσμου τούτου –αὐτῶν τῶν ἰδίων ἀλλὰ καί πάντων ὧν θά ἐπίστευον εἰς τόν Χριστόν–. Μὲ μίαν χαρακτηριστικὴν ὁμῶς λεπτομέρειαν: «ὅτι κλαύσετε καί θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται... καί ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καί χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία» (Ἰωάν 15', 20-22).

Τὴν ἀναστάσιμον ταύτην καί ὑπερκόσμιον χαρὰν πρῶται ἐβίωσαν αἱ λίαν πρωῖ ἐλθοῦσαι ἐπὶ τὸ μνήμα τοῦ Ζωοδότου Μυροφόροι Γυναῖκες διὰ τοῦ μονολεκτικοῦ Κυριακοῦ λόγου «Χαίrete» (Ματθ. κη', 9). Τὴν ἰδίαν ἀναστάσιμον χαρὰν βιοῦσα ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως διακηρύττει σήμερον στεντορεῖα τῇ φωνῇ: «Αὕτη ἡ ἡμέρα Κυρίου, ἀγαλ-

λιασώμεθα καί εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ» (πρβλ. Ψαλμ. 117, 24). Ὁ ἔσχατος ἐχθρός, ὁ θάνατος, ἡ λύπη, τὰ προβλήματα, ἡ φθορά, ἡ θλίψις, ἡ δοκιμασία, σκυλεύονται καί καταργοῦνται ὑπό τοῦ Νικητοῦ Θεανθρώπου Κυρίου.

Ζῶμεν, ὅμως, ἐντὸς ἐνός κόσμου εἰς τὸν ὁποῖον τὰ μέσα γενικῆς ἐπικοινωνίας μεταδίδουν συνεχῶς δυσαρέστους πληροφορίας περὶ τρομοκρατικῶν ἐνεργειῶν, περὶ πολέμων κατὰ τόπους, περὶ καταστροφικῶν φυσικῶν φαινομένων, προβλημάτων λόγῳ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ, πείνης, προσφυγικοῦ προβλήματος, ἀνιάτων ἀσθενειῶν, πτωχείας, ψυχολογικῶν καταπιέσεων, αἰσθήματος ἀνασφαλείας καί λοιπῶν συμπαρομαρτουσῶν ἀνεπιθυμῆτων καταστάσεων.

Ἐναντι τῶν καθημερινῶν τούτων «σταυρῶν», τοὺς ὁποῖους οἱ ἄνθρωποι αἴρομεν μέ «γογγυσμούς», ἔρχεται ἡ Μήτηρ μας Ἁγία Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία νά μᾶς ὑπενθυμίσῃ ὅτι ἡμποροῦμεν νά εἴμεθα χαρούμενοι, διότι ὁ ἀρχηγός μας Χριστός εἶναι ὁ νικητὴς αὐτῶν, εἶναι ὁ φορεὺς τῆς χαρᾶς, ὁ φαιδρύνας τὰ σύμπαντα.

Ἡ χαρὰ μας στηρίζεται εἰς τὴν βεβαιότητα τῆς νίκης τοῦ Χριστοῦ. Ἐχομεν τὴν ἀπόλυτον βεβαιότητα, ὅτι τὸ ἀγαθόν εἶναι ὁ νικητὴς, διότι ὁ Χριστός ἤλθεν εἰς τὸν κόσμον «καί ἐξῆλθεν ἵνα νικήσῃ» (πρβλ. Ἀποκ. σ´, 2). Ὁ κόσμος εἰς τὸν ὁποῖον θά ζήσωμεν αἰωνίως εἶναι ὁ Χριστός: τὸ φῶς, ἡ ἀλήθεια, ἡ ζωὴ, ἡ χαρὰ, ἡ εἰρήνη.

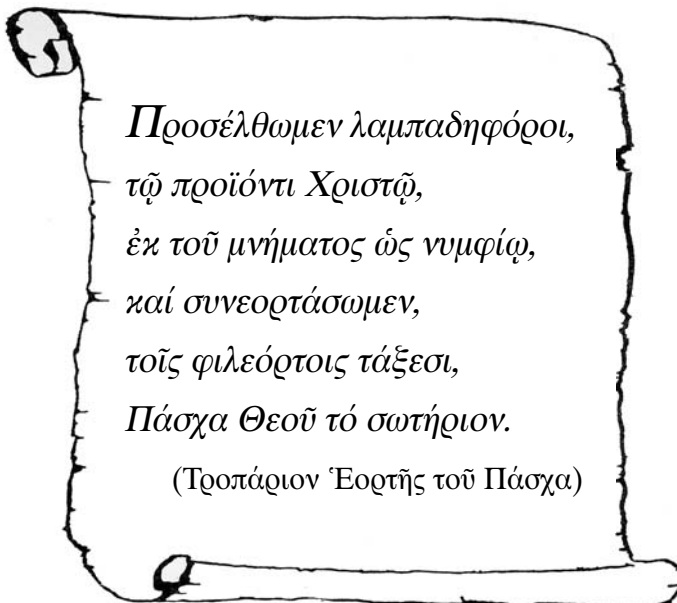
Ἡ Μήτηρ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, παρά τοὺς καθημερινούς σταυρούς καί τὰς θλίψεις, ζῆ ἀποκλειστικῶς καί μόνον τὸ γεγονός τῆς χαρᾶς. Βιώνει ἐντεῦθεν, ἐν τῇ παρουσίᾳ καί ἀπὸ τῆς παρουσίας ζωῆς, τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ τούτου Κέντρου τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀπὸ τῶν σπλάγχχνων τοῦ μαρτυρικοῦ Φαναρίου, διακηρύττομεν «κατὰ τὴν φωταυγῆ ταύτην νύκτα», ὅτι προέκτασις καί τέλος τοῦ σταυροῦ καί τῆς θλίψεως καί διασκέδασις τοῦ κάθε ἀνθρωπίνου πόνου καί τῆς κάθε δοκιμασίας, εἶναι ἡ Κυριακὴ διαβεβαίωσις: «Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς» (Ἰωάν. ιδ´, 18-19). «Ἴδου ἐγὼ μεθ´ ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματθ. κη´, 20). Αὐτὸ τὸ μήνυμα πρέπει νά ἀκούσωμεν ὅλοι, νά ἀκούσῃ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος καί νά ἀφήσῃ τὸν ἑαυτὸν του νά ἴδῃ τὸν Χριστὸν συμπορευόμενον μαζί του. Ναί, νά Τόν ἴδῃ δίπλα του. Καί θά Τόν ἴδῃ, μόνον ἐάν ἀκούῃ καί βιώνῃ τὸν λόγον Του εἰς τὴν ζωὴν του.

Τὸ μήνυμα τοῦτο τῆς κατισχύσεως τῆς ζωῆς ἐπὶ τοῦ θανάτου, τῆς νίκης τοῦ ἱλαροῦ φωτός τῆς πασχαλίου λαμπάδος ἐπὶ τοῦ σκότους τῆς ἀκαταστασίας, καί τῆς διαλύσεως, διὰ τοῦ ἀνεσπέρου Φωτός τῆς Ἀναστάσεως, τῶν

θλίψεων καί τῶν προβλημάτων εὐαγγελίζεται τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον εἰς ὀλόκληρον τόν κόσμον καί καλεῖ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους νά τό βιώσουν. Τοὺς καλεῖ νά σταθοῦν μέ πίστιν καί ἐλπίδα ἐνώπιον τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ, ἐνώπιον τοῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς· τοὺς καλεῖ νά ἐμπιστευθοῦν τόν κρατοῦντα τά ἡνία πάσης κτίσεως Ἀναστάντα Κύριον, τόν Κύριον τῆς χαρᾶς καί τῆς εὐφροσύνης.

Χριστός Ἀνέστη, λοιπόν, ἀδελφοί καί τέκνα! Αὐτοῦ τοῦ δεσπόζοντος τῆς ζωῆς καί κυριεύοντος τοῦ θανάτου Κυρίου ἡμῶν ἡ Χάρις καί τό ἄπειρον Ἔλεος εἶψαν μετὰ πάντων.

*Φανάριον, Ἅγιον Πάσχα ,βιζ'
† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως
διάπυρος πρὸς Χριστόν Ἀναστάντα
εὐχέτης πάντων ὑμῶν*

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ἀριθμ. πρωτ.: 238.-

ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ
16 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2017

ΠΑΣΧΑΛΙΟΣ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ
Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΑΝΘΙΜΟΣ

Πρός τόν ιερό Κληρο καί τόν εὐσεβῆ Λαό
τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης

Ἀδελφοί μου,

Ἦχουν καί πάλι οἱ ἀγγελικές σάλπιγγες τοῦ **Οὐρανοῦ** ἀναμεταδίδοντας σέ ὀλόκληρο τόν κόσμο τόν νικητήριο παιᾶνα τῆς Ἐκκλησίας **«ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ ΕΚ ΝΕΚΡΩΝ...»**. Ὁ ὀλόλαμπρος ἄγγελος, ἐμπιστευόμενος ἀπό τόν οὐράνιο **Θεό Πατέρα**, στέκει ἐκστατικός μπροστά στόν κενό τάφο, πού εἶναι ἡ προαγγελία γιά τό ἄνοιγμα ὄλων τῶν μνημείων καί τήν ἐξ αὐτῶν ἀνάσταση τῶν νεκρῶν. Τό οὐσιαστικό περιεχόμενο τοῦ θαύματος τῆς **Ἀναστάσεως** τοῦ **Χριστοῦ** καί τοῦ οὐρανοῦ **Φωτός** πού ἀνέτειλε ἀπό τόν κενό **Τάφο** εἶναι ἡ νίκη τῆς ζωῆς κατά τοῦ θανάτου. **«Ἀπαρχή Χριστός... ἔσχατος ἐχθρός καταργεῖται ὁ θάνατος»**¹, διδάσκει ὁ **Λόγος** τοῦ **Θεοῦ**.

Ἡ χαροποιός ἀτμόσφαιρα τοῦ Πάσχα τῶν Ὁρθοδόξων ἐδράζεται στήν ἀνατολή τῆς καινούργιας ζωῆς πού ἀνέτειλε μέ τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ. Μιά ζωή γεμάτη περιεχόμενο καί ἐλπίδα, μία ζωή ἀλήθεια καί οὐρανό. Ἡ ταπείνωση τοῦ **Σταυροῦ** ἔγινε κήρυγμα θριάμβου. Τό αἷμα τοῦ **Χριστοῦ** προσφέρει λύτρωση γιά τήν αἰωνιότητα. Τά καρφιά στό ἄχραντο σῶμα του ἔθραυσαν τά δεσμά τοῦ **Ἄδου**. Ἀνοίγουν οἱ πύλες τοῦ **Παραδείσου**, ἀρχίζει ἡ καινούρια ἐποχή, ἡ ἐποχή τῆς **Καινῆς Διαθήκης**, μέ ἀναστημένη ὅλη τήν πλάση. Γι' αὐτό καί ἡ **Ἐκκλησία** μας ψάλλει ἀπό τίς πρώτες ἀναστάσιμες ὥρες:

**«Οὐρανοί μέν ἐπαξίως εὐφραινέσθωσαν,
γῆ δέ ἀγαλλιάσθω, ἑορταζέτω δέ κόσμος,
ὄρατός τε ἅπας καί ἀόρατος,
Χριστός γάρ ἐγήγερται, εὐφροσύνη αἰώνιος»**².

1. Α' Κορινθ. 15, 23-26.

2. Κανὼν τῆς Ἀναστάσεως.

Αυτό τό αἶσθημα τῆς χαρᾶς καί τῆς ἐλπίδος, στηριγμένο στήν Ἀνάσταση τοῦ **Χριστοῦ**, ἐχαρακτήριζε τό φρόνημα τῶν Ἀποστόλων καί ὄλων ὅσοι ἀπό τῶν πρώτων χρόνων προσχωροῦσαν στήν χριστιανική πίστη καί ζωή. Τό κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἀγιαστική προσφορά τῆς στό πλήρωμα τῶν πιστῶν, ἡ λατρευτική πράξη τῆς, ὁλόκληρο τό οἰκοδόμημα τῆς ἐπίγειας καί τῆς οὐράνιας ζωῆς τῆς στηρίζεται στήν Ἀνάσταση τοῦ **Χριστοῦ**. Ἡ Ἀνάσταση σκορπάει εὐφρόσυνα καί μυροβόλα τό ἄρωμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς πνευματικότητος καί ὑπερνικῶντας τόν φόβο τοῦ θανάτου ἀνοίγει μπροστά μας τούς δρίζοντες μιᾶς καταξιωμένης ἐπίγειας ζωῆς καί μιᾶς βέβαιης οὐράνιας ἐλπίδας. Τό καιριο ἐρώτημα εἶναι, ἐάν ἐμεῖς οἱ χριστιανοί αὐτῆς τῆς περιέργης καί ἀντιφατικῆς ἐποχῆς τῆς ἀρχῆς τοῦ **21ου αἰῶνος**, ζοῦμε μέσα στίς ψυχές μας τό γεγονός τῆς Ἀναστάσεως μέ ὅλες του τίς σωτήριες προεκτάσεις. Μήπως δηλαδή παρασυρμένοι ἀπό τήν ὑλιστική ἀντίληψη μιᾶς δῆθεν γλυκιᾶς ζωῆς, ἐντυπωσιασμένοι ἀπό τόν σύγχρονο πολιτισμό μέ τά χρώματα, τίς εἰκόνες καί τούς ἤχους, ἐμβολιασμένοι ἀπό τόν ἐγωκεντρισμό καί τήν φιλαυτία, ἐφθάσαμε σέ ἕνα σημεῖο ἀπομονώσεως ἀπό τόν ἀναστημένο **Χριστό**; Μήπως ἐγίναμε πολύ γῆϊνοι καί χοϊκοί καί καθόλου θεϊκοί καί οὐράνιοι; Κι ὁμως ὁ **Θεός** ἐνηνθρόπησε γιά νά θεωθοῦμε ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι.

Τό ἀπριλιάτικο ἄρωμα τῆς ἐφετινῆς ὀρθόδοξης πασχαλιάς δέν πρέπει νά μᾶς ἀφήσῃ νά βυθισθοῦμε σέ κάποιο πρόσκαιρο ρομαντισμό πού σπάζει τήν μονοτονία τῆς ἐργασίας μας καί ρυθμίζει προσωρινά καί ἐπιπόλαια τά ἐσωτερικά προβλήματα τῆς ψυχῆς μας. Πρέπει κάποτε νά σκάψουμε βαθειά στά πνευματικά ζητήματα τῆς πίστεώς μας καί ἀνευρίσκοντας τόν κρυμμένο θησαυρό τῆς ἀναστάσιμης βιοτῆς, νά συναναστήσωμε τίς ψυχές μας μέ τόν **Σωτήρα Χριστό**. Τότε μόνο θά μπορέσωμε νά δοῦμε τόν **Θεό** ἀληθινά καί νά ἀντιμετωπίσωμε σωστά τόν διπλανό συνάνθρωπό μας. Ἡ κοινή πνευματική μητέρα ὄλων μας, ἡ αἰώνια Ὄρθόδοξη Ἐκκλησία μας, ὁ μέγας αὐτός θησαυρός τῶν πιστῶν Ἑλλήνων, μᾶς παρέχει ὅλα τά μέσα γιά νά βηματίσωμε σταθερά στόν χῶρο τῆς πίστεως καί νά προγευθοῦμε ἀπό τώρα τά ὑπέροχα δωρήματα τοῦ Οὐρανοῦ.

Ὁ σκοπός καί τό τέλος τῶν ἐκκλησιαστικῶν πανηγύρεων μέ πρώτη τήν πανήγυρη τοῦ **Πάσχα**, ἡ ἀναπαράσταση καί ἡ βίωση τῶν ὑπερφυῶν γεγονότων τῆς πίστεως στίς καρδιές μας, ἡ προσωπική συμμετοχή τοῦ καθ' ἑνός μας σέ ὅσα τελοῦνται στήν Ἐκκλησία καί στήν ἀγία **Τράπεζα** τοῦ **Ναοῦ** μας, τό ἀνοίγμα τῆς ἀγάπης μας ἀκόμα καί πρός τούς ἐχθρούς μας, τό ἄκουσμα τοῦ πόνου καί τῆς θλίψεως τοῦ διπλανοῦ μας καί ὁ ἐόρτιος ὕμνος «**ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ...**» μεταβάλλουν τόν ἐγκόσμιο φόβο σέ θεῖο φόβο ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καί τήν πρόσκαιρη ἔκσταση σέ ἔμπρακτο χριστιανικό βίο.

Στό ἐφετινό **Πάσχα** ἄς ἀκούσωμε ὅλοι τήν φωνή τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας

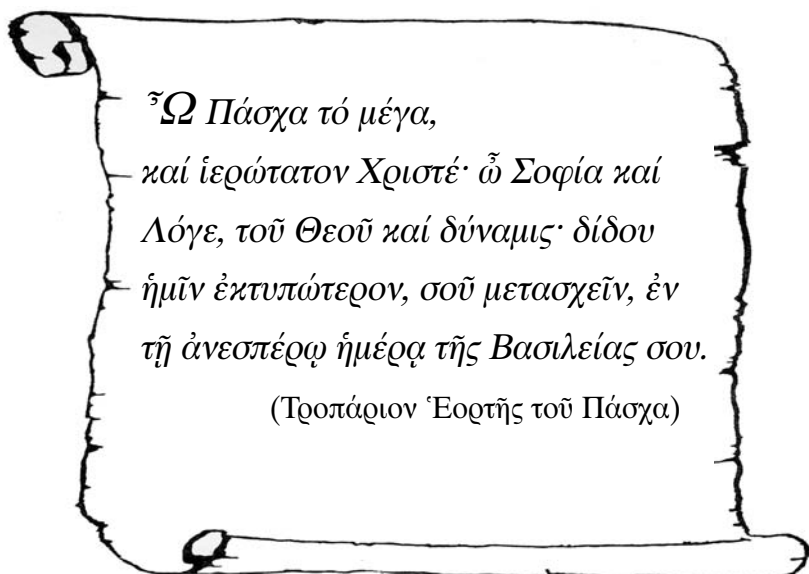
Πατέρων· «Ὁ τῆς δικαιοσύνης τριήμερος ἥλιος ἀνέτειλε σήμερον καὶ πᾶσαν τὴν κτίσιν ἐφώτισεν· ὁ τριήμερος καὶ προαιώνιος Χριστὸς ὁ βότρυς ἐβλάστησε, καὶ τὴν οἰκουμένην εὐφροσύνης ἐπλήρωσεν»³. Ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἐλευθερία, ἡ χαρὰ, ἡ εὐφροσύνη καὶ ἡ ἀπέραντη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο, δῶρα θεῖα καὶ οὐράνια, ὠλοκληρώθηκαν καὶ ἐπισφραγίσθηκαν μὲ τὸ **Φῶς τοῦ Χριστοῦ πού ἀνέτειλε ἀπὸ τὸν κενό **Τάφο τῆς Ἀναστάσεώς** του.**

Εὐχομαι καὶ προσεύχομαι, ὥστε καὶ τοῦτο τὸ **Πάσχα**, νά εἶναι γιὰ ὅλους τοὺς **Χριστιανούς** τῆς τοπικῆς **Ἐκκλησίας** μας, περίοδος πνευματικῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἀληθινῆς ἀνανεώσεως τῆς κατὰ **Χριστόν** ζωῆς των. Ὁ **Ἀναστημένος Χριστὸς** νά παρέχῃ τὴν μακαριότητα καὶ τὴν ἀνάπαυση στοὺς προσφιλεῖς κεκοιμημένους ἀδελφούς μας πού ἔφυγαν ἐκ τοῦ κόσμου αὐτοῦ καὶ σέ ὅλους ἐμᾶς πολλὰ χρόνια ζωῆς, χαρούμενης καὶ εἰρηνικῆς, μέσα στοῦ **Φῶς** τῆς **Ἀναστάσεώς** του.

**ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ, ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ,
ΧΑΙΡΕΤΕ ΚΑΙ ΥΓΙΑΙΝΕΤΕ ΜΕΤ' ΕΥΚΛΕΙΑΣ**

Εὐχέτης
Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
† Ὁ Θεσσαλονίκης **ΑΝΘΙΜΟΣ**

3. Ἁγίου Ἐπιφανίου Κωνσταντίας Κύπρου, Λόγος εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἀνάστασιν, PG 43, 465A.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Βογατσικού 7 - 546 22 Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310-229.871, καί τηλεομ. 2310-269.291

Θεσσαλονίκη, 28.03.2017

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Ἡ Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης μέ ἀφορμή τά ὅσα γράφονται καί λέγονται τίς τελευταῖες ἡμέρες ὅσον ἀφορᾷ στόν ἑορτασμό τοῦ ἱεροῦ μνημειακοῦ Ναοῦ τοῦ ἀγίου Γεωργίου - Ῥοτόντα καί τήν μεταφορά τοῦ ἀρχαίου ἐγκαινίου τήν Κυριακή 23 Ἀπριλίου ἔ.ἔ. ἀνακοινώνει τά παρακάτω:

- Τά ὅσα ἐπικριτικῶς καί κακοβούλως ἀναφέρονται εἰς βάρος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης εἶναι ἐκτός πραγματικότητας καί οὐδεμία σχέση ἔχουν μέ τήν ἀλήθεια.
- Τό ἐν λόγῳ ἀρχαῖο ἐγκαινιο ἦταν τοποθετημένο ἐπί 17 αἰῶνες ἐντός τῆς ἀρχαίας ἀγίας Τραπεζῆς τοῦ χριστιανικοῦ μνημειακοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Ἀσωμάτων Ἀγγέλων καί ἀργότερα τοῦ ἀγίου Γεωργίου - Ῥοτόντα, τό ὁποῖο παρέμεινε ὡς εἶχε ἀκόμη καί κατά τήν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας.
- Εἶναι γνωστό ὅτι ὁ ἐν λόγῳ Ἱερός Μνημειακός Ναός γιά μεγάλο χρονικό διάστημα κατά τά πρῶτα χρόνια τῆς τουρκοκρατίας διετέλεσε Μητροπολιτικός Ναός τῆς Θεσσαλονίκης, δίπλα του ἀκριβῶς ἔκειτο ἡ μητροπολιτική κατοικία τοῦ ἀγίου Θεωνᾶ, Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης. Βάσει μάλιστα ξένων περιηγητῶν τῆς ἐποχῆς ἀποκαλοῦνταν ἀπό τοὺς μουσουλμάνους «Ἑσκή-Μιτροπόλ», δηλαδή «παλαιά Μητρόπολις».
- Λόγῳ ἀνασκαφικῶν ἐργασιῶν τό ἔτος 1953, τό ἐν λόγῳ ἀρχαῖο Ἐγκαινιο εὐρέθη στήν βάση τῆς τότε ἀγίας Τραπεζῆς ἐντός τοῦ Ναοῦ ἀπό τοὺς ἀρχαιολόγους Ε. Dyggve καί Η. Торр. Στή συνέχεια ὁ κ. Торр, κατόπιν σχετικῆς ἀδείας τοῦ τότε Ὑπουργείου Παιδείας, μετέφερε τό ἐν λόγῳ ἱερό κειμήλιο στό Ἴνστιτούτο Ἱατροδικασικῆς τοῦ πανεπιστημίου τῆς Κοπεγχάγης γιά τίς σχετικές ἀναλύσεις, ἀπό τίς ὁποῖες διεπιστώθη ὅτι πρόκειται γιά αἱματοβαμμένα σπαράγματα ἀρχαίου ὑφάσματος.
- Στίς 26 Ἀπριλίου, Κυριακή τῶν Βαΐων τοῦ 1964 ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κυρός Παντελεήμων ὁ Α΄ (Παπαγεωργίου) ἐτοποθέτησε ἐπί τῆς ἀγίας Τραπεζῆς νέο Ἐγκαινιο γιά τίς λειτουργικές ἀνάγκες τοῦ ἐν λόγῳ ἱεροῦ Μνημειακοῦ Ναοῦ, τό ὁποῖο, περιέργως, «ἐξηφανίσθη» μαζί μέ τά μάρμαρα τῆς ἀγίας Τραπεζῆς κατά τήν πε-

ρίοδο τῶν σεισμῶν τοῦ 1978. Τίς **Λειψανοθήκες** τῶν **Ἐγκαινίων** τῶν ἱερῶν **Ναῶν**, μόνον οἱ **Ἐπίσκοποι** μετακινουῦν καί τοποθετοῦν.

- Στό **10^ο συνέδριο** τῆς **Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας** τό **1980**, ὁ καθηγητής **κ. Τοῦρ** συνήντησε τόν καθηγητή **κ. Μουτσόπουλο**, καί τοῦ ἐξέφρασε τήν ἐπιθυμία νά ἐπαναφέρῃ τό ἀρχαῖο ἐγκαινιο στήν φυσική του θέση, σέ συνεργασία μάλιστα μέ τόν **κ. Μουτσόπουλο**, ἦλθαν σέ ἐπικοινωνία μέ τόν τότε **Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης κυρό Παντελεήμονα τόν Β΄**, ὁ ὁποῖος ἀπέστειλε τόν τότε πρωτοσύγκελλό του καί νῦν **Μητροπολίτη Βεροῖας κ. Παντελεήμονα Καλπακίδη** γιά νά παραλάβῃ ἀπό τήν **Ῥώμη** τό ἐν λόγῳ ἐγκαινιο, τό ὁποῖο ἔνεκα τῶν σεισμῶν τοῦ 1978 τοποθετήθηκε προσωρινῶς στόν ἱερό **Ναό** τοῦ πολιούχου ἀγίου **Δημητρίου**.
- Στίς **10 Σεπτεμβρίου 1995** ἐτοποθετήθη νέο **Ἐγκαινιο** ἀπό τόν **Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης κυρό Παντελεήμονα τόν Β΄ (Χρυσοφάκη)** στήν διαμορφωμένη μαρμάρινη ἀγία **Τράπεζα** γιά τίς λειτουργικές ἀνάγκες τῆς **Ἐκκλησίας**. Τό ἐν λόγῳ **Ἐγκαινιο** ἐμπεριέχει ψήγματα ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἐγκαινίου, ἱερά ἀποτιμήματα ἐκ τῶν λειψάνων τοῦ ἀγίου **Δημητρίου**, καί τοῦ ἀγίου **Γεωργίου**, τά ὁποῖα ἐδόθησαν γιά τόν σκοπό αὐτό ἀπό τόν μακαριστό **Πατριάρχη Ἱεροσολύμων κυρό Διόδωρο** στόν μακαριστό **Μητροπολίτη Παντελεήμονα τόν Β΄**. Κατόπιν τούτου ὁ ἱερός μνημειακός **Ναός** τοῦ ἀγίου **Γεωργίου-Ῥοτόντα** ἤδη εἶναι ἐγκαινιασμένος, καί οὐδεῖς δύναται νά ἀμφισβητήσῃ βάσει τῶν ἱερῶν **Κανόνων** τῆς **Ἐκκλησίας** καί τῶν **κειμένων νόμων** τήν **ιερότητα** τοῦ **χώρου**.
- **Καμμία παράβαση νόμων ἢ ἀποφάσεων** δέν ἔγινε ἀπό τήν **Ἱερά Μητρόπολη Θεσσαλονίκης** κατά τήν ἐφεινή πανήγυρη τῆς ἐορτῆς τοῦ ἀγίου **Γεωργίου** τοῦ ἐν λόγῳ **Μνημειακοῦ ἱεροῦ Ναοῦ**. Ὁ **Ἐσπερινός** καί ἡ **Θεία Λειτουργία** ἦταν ἤδη προγραμματισμένες καί ὀρισμένες ἀκολουθίες, βάσει σχετικῆς ἀλληλογραφίας τῆς **Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης** καί τῆς **Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων πόλεως Θεσσαλονίκης**, καί οὐδεμία **τελετή Ἐγκαινίων** ἐγένετο.
- Εἶναι κανονικό δικαίωμα μόνον τοῦ ἐκάστοτε **Ἐπισκόπου** καί **Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης**, ὡς ἐν προκειμένῳ τοῦ **κ. Ἀνθίμου** νά ἐπαναφέρῃ τό ἀρχαῖο **Ἐγκαινιο** τῆς ἀγίας **Τραπέζης** στήν φυσική του θέση, δηλαδή ἐντός τοῦ ἱεροῦ **Ναοῦ**. Κατά τήν **Θ. Λειτουργία τῆς 23ης Ἀπριλίου 2017** οὐδεμία παρέμβαση ἢ νέα κατασκευή ἔγινε ἐπί τῆς ἀγίας **Τραπέζης** τοῦ ἱεροῦ **Μνημειακοῦ** αὐτοῦ **Ναοῦ**. Ἀπλῶς ὅπως ἤδη εἶχε ἐνημερωθεῖ ἡ ἀρμοδία ἀρχαιολογική ὑπηρεσία, μετεφέρθη τό ἀρχαῖο «**Ἐγκαινιο**» καί ἤδη ἐτοποθετήθη καί φυλάσσεται ὡς ἱερό **κειμήλιο** μαζί μέ τό τμήμα τοῦ **λειψάνου** τοῦ ἀγίου **Γεωργίου** μέσα

Ἄνθιμος, Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης
«Ἀπό τήν Ἑλλάδα λείπει ἓνας Καποδίστριας»

Συνέντευξη σὸν ΒΑΓΓΕΛΗ ΣΤΟΛΑΚΗ
(ἔφημ. «Παρασκήνιο», 4.3.2017)

Τό ραντεβού μας δόθηκε στό γραφείο του στήν Μητρόπολη Θεσσαλονίκης, γύρω στίς 10:30 τό πρωί. Ἐκεῖνος κάθεται στήν καρτέλα του ἔχοντας ἀπό πίσω του μιὰ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καί ἐγώ ἀκριβῶς ἀπέναντί του. Ὁ ἥλιος, πού ἔχει ἀνατείλει γιά τά καλά καί ἔχει «λούσει» τήν πόλη, «χτυπάει» τό μισάνοιχτο παράθυρο, ἀπό τό ὁποῖο ἀκούγεται «καμπάνα» ὁ παλιατζής πού

περνάει ἐκεῖνη τήν ὥρα ἀπό τή Μητροπόλεως.

Ὁ κ. Ἄνθιμος εὐδιάθετος γιά συζήτηση στήν ἀποκλειστική συνέντευξη πού παραχώρησε στό «Π», μιλά γιά ὅλους καί γιά ὅλα. Γιά τόν Τσίπρα, τούς πολιτικούς, τόν Μπουτάρη, τήν Κατερίνα Νοτοπούλου, ἀλλά καί γιά τήν πολιτική κίνηση πού φέρεται νά δημιουργοῦν συγκεκρωμένοι ἱεράρχες,

συνέχεια στή σελίδα 10 ➔

στόν ἀνάλογο διαμορφωμένο χώρο, γνωστό ἤδη ἀπό ἐτῶν στήν ἀρχαιολογική ὑπηρεσία.

- **Λυπούμεθα βαθύτατα**, διά τά ὅσα λέγονται καί ἀναγράφονται ὑπό ἀνευθύνων πηγῶν καί προσώπων, ἀσχετῶν μέ τήν λειτουργική παράδοση τῆς **Ἐκκλησίας** μας. Ἄς διαβάσουν τίς ἱστορικές πηγές καί τούς παλαιούς σεβαστούς καθηγητές τῆς ἀρχαιολογίας καί τῆς ἐπιστήμης καί ἄς ἀναλάβουν τίς εὐθύνες τους μπροστά στήν ἱστορία καί στήν παράδοση τοῦ ἱστορικοῦ καί θρησκευτικοῦ αὐτοῦ μνημειακοῦ κυκλοτεροῦς συγκροτήματος, πού ἀνέκαθεν ἦταν ἀφιερωμένο στό **«θεῖο» καί στά τρία περίπου τέταρτα τῆς ἱστορίας του ὑπῆρξε καί συνεχίζει νά ὑφίσταται ὡς Χριστιανικός ἱερός Μνημειακός Ναός.**
- Ἡ **Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης** ἀναμένει ἀκόμη τήν ἐφαρμογή τῆς ἀποφάσεως τοῦ **Κεντρικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου** γιά τήν τοποθέτηση τοῦ **Σταυροῦ** στήν στέγη τοῦ ἱεροῦ **Ναοῦ** ἀγίου **Γεωργίου - Ῥοτόνια.**
- Στή σύγχρονη ἐποχή πού ὅλα προσβάλλονται ἀκρίτως καί ἀνευθύνως, ὀλίγος σεβασμός καί ὑπεύθυνη γνώση καί ἐνημέρωση δέν βλάπτουν. Ἀντιθέτως ἀποτελοῦν ἔστω καί μιὰ εὐκαιρία εὐγνωμοσύνης καί τιμῆς στά ὅσα οἱ πατέρες μας μᾶς παρέδωσαν μέχρι τίς ἡμέρες μας στήν πολυδοκιμαζομένη πατρίδα μας.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης

«Από τήν Ἑλλάδα λείπει ἕνας Καποδίστριας»

➔ συνέχεια ἀπό τήν σελίδα 9

καί ἀποκαλύπτει πῶς φοβᾶται γιά τή σωματική του ἀκεραιότητα. Ὁ ἱεράρχης τῆς Θεσσαλονίκης μιᾶ γιά τό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας τήν περίοδο τῆς οικονομικῆς κρίσης. «Πρόκειται γιά ἕνα δύσκολο ἔργο. Προσπαθοῦμε νά κάνουμε ὀρισμένα πράγματα πρὸς ὄφελος τῆς κοινωνίας» ἀναφέρει.

«Τά βγάζουμε πέρα δύσκολα»

«Πῶς τά βγάζει πέρα, λοιπόν, ἡ Ἐκκλησία; Δύσκολα;» τόν ρωτῶ. «Δύσκολα! Ὑπάρχουν περιπτώσεις πού ἀναγκαζόμαστε νά ποῦμε σέ συμπολίτες μας ὅτι μποροῦμε μόνο τόσο νά βοηθήσουμε. Δέν ἔχουμε κάποια μηχανή πού νά κόβει χρήματα. Οὔτε κανένα ταμεῖο πού νά εἰσπράττει ἔσοδα. Μέ διάφορους τρόπους ἐξυπηρετοῦμε τούς ἀνήμπορους συμπολίτες μας. Δέν ὑπάρχει κάποια συστηματοποιημένη διαδικασία πού δουλεύει μηχανικά. Πράττουμε ἀνάλογα μέ τίς ἀνάγκες», ἀπαντᾷ ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης. Ὁ ἴδιος κάνει ιδιαίτερη ἀναφορά σέ δύο οικονομίες πού διαθέτει ἡ Μητρόπολη. Βρίσκονται στό κέντρο –τό ἕνα ἔχει χωρητικότητα 24 ἀτομικῶν δωματίων καί τό ἄλλο 52 θέσεων– καί προορίζονται γιά φοιτητές Θεολογίας. «Μένουν ἐδῶ ἐντελῶς δωρεάν μέχρι νά λάβουν τό πτυχίό τους. Ὅταν δέν μένουν σέ αὐτά φοιτητές Θεολογίας, τότε φιλοξενοῦμε φοιτητές ἄλλων τομέων», ἀναφέρει.

Ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης

στήν ἀποκλειστική του συνέντευξη ἀναφέρεται, μεταξύ ἄλλων, καί στήν παρουσία τῆς Ἐκκλησίας –γιά τήν ὁποία διαχρονικά ἔχει γίνει μεγάλη συζήτηση–, τόν διαχωρισμό κράτους – Ἐκκλησίας καί τῆ μισθοδοσία τῶν περίπου δέκα χιλιάδων ἱερέων πού ὑπάρχουν στήν Ἑλλάδα καί τήν ὁποία ἔχει ἀναλάβει τό ἑλληνικό Δημόσιο. «Στήν Θεσσαλονίκη, ἡ παρουσία τῆς Μητροπόλης εἶναι μηδέν. Ἡ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα πραγματικά εἶναι μεγάλη, ἀλλά παραμένει ἀναξιοποίητη», ὑπογραμμίζει ὁ κ.κ. Ἄνθιμος. «Ἡ Ἐκκλησία στή Θεσσαλονίκη ἔχει περίπου 22 ἀκίνητα. Πρόκειται γιά ἀκίνητα πού ἀξιοποιοῦνται, μερικά εἶναι ἄδεια βέβαια», ἐπισημαίνει.

Τί ἀπαντᾷ ὁμως σέ ὅσους ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ Ἐκκλησία πρέπει νά «βάλλει πλάτη» καί νά διαθέσει τήν παρουσία τῆς ὑπέρ τοῦ κράτους; «Τό κράτος δέν ἔχει ἀποδείξει τήν ἰκανότητά του νά ἀξιοποιήσει τή δική του παρουσία. Γιατί, λοιπόν, τόσος θόρυβος νά πάρουν τήν παρουσία τῆς Ἐκκλησίας; Ἄς ἀξιοποιήσει πρῶτα τό κράτος τή δική του παρουσία, νά δοῦμε μάλιστα πῶς θά τήν ἀξιοποιήσει, καί μετά νά συνεργαστοῦμε. Ἀκοῦμε κατά περιόδους νά κοπεῖ ἡ μισθοδοσία τοῦ κλήρου. Ἄν τήν κόψουμε, τότε οἱ ἱερεῖς θά πεθάνουν γιατί δέν ἔχουν δική τους παρουσία. Δέν εἶναι προτάσεις αὐτές. Ἀλλά ἐπιφωνήματα ἐντυπωσιασμοῦ», λέει. Καί συμπληρώνει: «Ἡ μεγάλη πε-

ριουσία αφαιρέθηκε από την Έκκλησία πριν από δεκαετίες». Άπαντᾶ, μάλιστα, σέ ὅσους ζητοῦν νά σταματήσει ἡ μισθοδοσία τοῦ κληροῦ ἀπό τό Δημόσιο: «Τά κίνητρα ὅσων τό ζητοῦν δέν εἶναι οἰκονομικά. Θέλουν νά ἀφανίσουν τόν κληροῦ γιά νά ὑπάρχει μόνο ὁ κρατισμός».

«Ποίος εἶναι ὁ μισθός τῶν κληρικῶν;» τόν ρωτᾶμε. «Εἶναι περίπου ἴσος μέ τόν μισθό πού παίρνουν οἱ ἐκπαιδευτικοί», ἀναφέρει ὁ κ.κ. Ἄνθιμος καί συμπληρώνει: «Ἄν κόψουν σέ ἐμᾶς τόν μισθό, νά κόψουν καί ἀπό ἄλλοῦ. Ἄν θέλουν νά μᾶς κόψουν τόν μισθό, ἄς μᾶς ἐπιστρέψουν ὅλη τήν περιουσία καί δέν θέλουμε μισθό, γιατί θά τήν ἀξιοποιήσουν ξένες ἐταιρεῖες».

Γιά τόν ἴδιο, ὁ ἀξιολογότερος Ἑλληνας ἀπό τό 1821 μέχρι σήμερα εἶναι ὁ Καποδίστριας. «Μακάρι νά εἶχαμε πολλούς Καποδίστριες στή Βουλή. Λεῖπει πράγματι ἕνας Καποδίστριας ἀπό τή σημερινή Ἑλλάδα. Ἦταν ἕνας ἄνθρωπος πού ἐνῶ ἦταν Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδας κατέληξε σέ ἕνα ισόγειο. Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι τό Σύνταγμα πού χρησιμοποιεῖ ἡ Ἑλβετία σήμερα εἶναι γραμμένο ἀπό τόν Καποδίστρια», σχολιάζει.

Γιά τόν Τσίπρα καί ποιούς ἐνόχλησε

Ἡ συζήτηση μέ τόν Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης «πηγαίνει» στίς πολιτικές ἐξελίξεις. Γιά τή δημιουργία τοῦ πρωθυπουργικοῦ γραφείου στήν πόλη ἀναφέρει πῶς «πρόκειται γιά κάτι δοκιμαστικό. Ἦθελε νά δώσει κάτι στή Θεσσαλονίκη καί τό ἴδρσε. Ἄλλωστε

ποῦ θά πῆγαινε ἐάν ἤθελε νά κάνει μιᾶ συνάντηση μέ κάποιον; Δέν τό βλέπω ἀρνητικά. Τήν κα Νοτοπούλου δέν πρόλαβα νά τή γνωρίσω». Γιά τόν Ἀλέξη Τσίπρα λέει ὅτι τόν ἄφησε ἱκανοποιημένο στήν τελευταία κατ' ἰδίαν συνάντηση πού εἶχε μαζί του. «Ὁ κ. Τσίπρας βασανίζεται πάρα πολύ. Τά θέματα πού ἔχει νά διαχειριστεῖ εἶναι πολύ δύσκολα καί αὐτή εἶναι ἡ πρώτη του ἐμπειρία. Ἔχει ἐπίσης σκληρή ἀντιπολίτευση καί δίπλα του δέν ἔχει ἀνθρώπους πού εἶναι τῆς ἴδιας πολιτικῆς τακτικῆς. Ὅταν ὁ πρωθυπουργός μετεκλογικά πραγματοποιήσε τήν πρώτη μεγάλη συγκέντρωση τοῦ ΣΥΡΙΖΑ στό Βελλίδειο, ρώτησα ἐάν μπορῶ νά πάω νά τόν ἀκούσω. Τελικά πῆγα. Ὅταν μέ εἶδε ὁ πρωθυπουργός εἶπε “Ὅποια ἐκπληξη”. Μέ εὐχαρίστησε πού πῆγα ἐκεῖ. Σέ ἐκείνη τήν παρουσία του μέ ἀνέφερε δύο φορές στήν ὀμιλία του. Ὅταν ἦρθε ξανά στή Θεσσαλονίκη, πάλι ἦμουν ἐκεῖ στήν ὀμιλία του. Μέ ρώτησε τότε πόσους ὑπουργούς καί πρωθυπουργούς ἔχω ὀρκίσει ὡς Μητροπολίτης. Ἡ παρουσία μου ἐκεῖ ἐνόχλησε κάποιους, ἀλλά ὁ ἐπίσκοπος ἄλλωστε εἶναι γιά ὅλους», λέει. «Τοῦ χρεώνουν ὁμως ὅτι ἄλλα ὑποσχέθηκε προεκλογικά καί ἄλλα ἔκανε...» ἀναφέρουμε. «Αὐτό ἰσχύει γιά ὅλους τούς πολιτικούς μας», ἀπαντᾶ νέτα σκέτα ὁ κ.κ. Ἄνθιμος.

«Ἦχι» σέ πολιτική κίνηση ἱεραρχῶν

Γιά τόν Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης οἱ ἱεράρχες δέν πρέπει νά ἀσχολοῦνται μέ τήν πολιτική. «Ἡ πολιτική ἔχει δια-

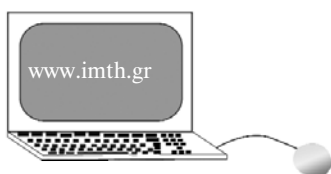
σπάσεις, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία ἐνότητα. Δέν βλέπω καθόλου θετικά μιὰ πολιτική κίνηση ἀπό ἱεράρχες», σχολιάζει ἀναφερόμενος σέ συγκεκριμένους κληρικούς πού ἀκούγεται πώς σκέπτονται νά πολιτευτοῦν. Μάλιστα, γιά τίς δηλώσεις τοῦ Μητροπολίτη Πειραιῶς Σεραφεῖμ, ὁ ὁποῖος ἀποκάλυψε πώς ψήφισε τόν Πάνο Καμμένο στίς ἐκλογές, ἀναφέρει: «Κακῶς τό ἔκανε. Ἡ ψήφος εἶναι μυστική. Ὁ Πειραιῶς παλιά ἦταν μαθητής μου. Ἀπό τήν ὥρα πού ἔγινε Μητροπολίτης ὁμως, ἔφτασε σέ σημεῖο ὑπερβολῆς. Δέν μπορεῖ κάποιος νά εἶναι ἀπόλυτος. Ἄν εἶσαι ἐπίσκοπος, δηλαδή πρόσωπο πού ὑποβοηθᾷ τήν ἐνότητα καί τήν κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δέν μπορεῖς νά εἶσαι ἀπόλυτος. Ἔχει ικανότητες, ἀλλά πρέπει νά ξέρει νά κρατεῖ τά ὄρια».

Ἀποκαλύπτει ὅτι στίς ἐκλογικές διαδικασίες ψηφίζει, ὅπως ἔπραξε καί στό δημοψήφισμα. Δηλώνει ἀντίθετος στήν διενέργεια νέου δημοψηφίσματος. «Εἴμαστε ἕνα μικρό κράτος. Ἐπειδή ἔχουμε καί ἀδυναμίες, θεωρῶ ὅτι ἡ θέση μας εἶναι κοντά στούς Εὐρωπαίους καί στήν Εὐρώπη», ὑποστηρίζει.

Ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης δέν φοβᾶται νά πει δημόσια τήν ἀποψή του γιά ζητήματα τῆς ἐπικαιρότητας. Χαρακτηρίζει «ἀπροσδιόριστη» τήν ἐκλογή τοῦ Ντόναλντ Τράμπ στήν προεδρία τῶν ΗΠΑ καί «καλόψυχο» τόν δήμαρχο Θεσσαλονίκης, μέ τόν ὁποῖο διαφωνεῖ σέ πολλά σημεῖα. «Ἡ σχέση μας εἶναι πολύ καλή. Ξεκινήσαμε ἄσχημα, ἀλλά ὁ κύριος δήμαρχος γιά μένα εἶναι ἕνας ἄνθρωπος καλόψυχος. Κι ἐγώ τόν προσέχω κι ἐκεῖνος μέ προσέχει», καταλήγει.

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΦΥΛΛΟ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟ ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
κ.κ. ΑΝΘΙΜΟΥ

- Ἐκδότης: Η ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
- Τυπογραφεῖο: "ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ" Ἰασίου 1 - ΑΘΗΝΑ
- Ἀπευθύνεσθε: «ΕΥΛΟΓΙΑ» - Ἱερά Μητρόπολη - Βογατσικοῦ 7
Τ.Κ. 54622 - Θεσσαλονίκη
- Ἡ «ΕΥΛΟΓΙΑ» διανέμεται δωρεάν.
- Δεκτές αὐτοπροαίρετες δωρεές ἀναγνωστῶν.
- ISSN 2241-6552

Κάθε Κυριακή γίνεται ἀπευθείας μετάδοση τῆς Ἀρχιερατικῆς θείας Λειτουργίας ἀπό τήν ἰστοσελίδα τῆς Ἱ. Μ. Θεσσαλονίκης στό διαδίκτυο www.imth.gr

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Θεσσαλονίκη, 14.03.2017

ΗΜΕΡΙΔΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
«ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ»

*Πραγματοποιήθηκε μέ επιτυχία,
υπό την αιγίδα του Παναγιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης
κ.κ. Ἀνθίμου,
ἡμερίδα στόν Ἱερό Ναό του Ἁγίου Δημητρίου - Πολιούχου Θεσσαλονίκης,
μέ θέμα: «Τό μεγαλεῖο τῆς μετάνοιας στή ζωή του ἀνθρώπου»*

Μέ ὕμνους πού ἔψαλε ἡ χορωδία τῆς Χριστιανικῆς Φοιτητικῆς Δράσης, ἄνοιξαν, χθές Δευτέρα 13 Μαρτίου 2017, οἱ ἐργασίες τῆς ἡμερίδας πού συνδιοργανώθηκε ἀπό τόν Ἱερό Ναό Ἁγίου Δημητρίου - Πολιούχου Θεσσαλονίκης καί πτυχιούχους τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καί ἄλλων Σχολῶν τοῦ Α.Π.Θ.

Χαιρετισμούς ἀπύθυναν, ὁ Προϊστάμενος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ καί Πρόεδρος τῆς Ὄργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἡμερίδας, ἀρχιμ. π. Ἰάκωβος Ἀθανασίου, καθῶς καί ὁ οἰκεῖος Ποιμενάρχης, Παναγιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ.κ. Ἀνθίμος.

Ἡ ἔναρξη τῶν εἰσηγήσεων ἔγινε ἀπό τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως κ.κ. Ἱερεμία, πού, μέ προφητικό κυριολεκτικά λόγο, ἀνέπτυξε τό θέμα: «*Ἡ μετάνοια κατά τήν Παλαιά Διαθήκη*». Ὁ Σεβασμιώτατος ὑπογράμμισε ὅτι ὁλόκληρη ἡ Παλαιά Διαθήκη ἀποτελεῖ κήρυγμα μετάνοιας. Μεταξύ ἄλλων τόνισε ἰδιαίτερος τό χωρίο Γεν. 4, 7: «*Ἥμαρτες; Ἡσύχασον*», ἐνῶ ἀναφέρθηκε στή μετάνοια ὅπως παρουσιάζεται στό κήρυγμα τῶν προφητῶν, καταλήγοντας στό ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νά λάβει ἀποφάσεις γιά νέα πορεία.

Στή συνέχεια, ὁ ἀρχιμ. π. Γερβάσιος Ραπτόπουλος, Ἱεροκήρυκας καί Πνευματικός Προϊστάμενος τῆς Ἀδελφότητας «Ὁσία Ξένη», παρουσίασε τήν εἰσήγησή του, μέ θέμα: «*Ἐμπειρίες μετάνοιας ἀπό τήν κοινωνία τῶν κρατουμένων*». Ὁ π. Γερβάσιος μέ τίς διηγήσεις του μετέφερε τό κοινό στό χῶρο τῶν φυλακῶν, ὅπου διακόνησε γιά σαράντα χρόνια. Ἀναφέρθηκε σέ ἱστορίες ἀνθρώπων πού ἄλλαξαν ρότα, σέ ἀνθρώπους ἄλλων θρησκευτῶν πού συγκινήθηκαν ἀπό τήν προσφορά ἀγάπης τῆς Ὁρθοδοξίας καί μεταστράφηκαν σέ αὐτή, τονίζοντας ὅτι «*ἡ ἀγάπη πού ἐμπνέει ὁ Χρι-*

στός δέν ἐκπίπτει ποτέ. Διατηρεῖται καί στή ζωή καί στό θάνατο καί τήν αἰωνιότητα». Χαρακτηριστικά, ἔγινε μνεΐα σέ κρατούμενο πού τόν εὐχαρίστησε γιατί τοῦ ἔδωσε κουράγιο, ἐξομολογούμενος λέγοντας: «*σᾶς βλέπω σάν πατέρα μου*». Ἐξόχως συγκινητική ἦταν ἡ ἀναφορά του στόν **Κώστα Πάσσαρη**, τή συνάντησή τους, τήν ἐξομολόγησή του, τή μετάνοιά του καί πῶς νιώθει ἐλεύθερος καί μέσα στό κελί του. «*Θεέ μου, νά μή σέ λυπήσω πιά. Τό ἔλεός σου νά μέ καταδιώξει*» εἶναι αὐτό πού πλέον μονολογεῖ. «*Όταν ἦρθε, ἦταν ἓνα λιοντάρι ἄγριο. Τέσσερεις μασκοφόροι μέ τά καλάσνικοφ παρατεταμένα τόν ἀκολουθοῦσαν*» εἶχε πεῖ ὁ φύλακας τῶν φυλακῶν, ἐνῶ σήμερα ἐπιθυμεῖ νά ἐγκαταβιώσει κάποια στιγμή στό Ἅγιο Ὅρος.

Τρίτος εἰσηγητής ἦταν ὁ κ. Λυκοῦργος Μαρκούδης, διευθυντής προγράμματος τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τῆς Ἰ. Μ. Πειραιῶς, «**Πειραιϊκή Ἐκκλησία**», ὁ ὁποῖος μίλησε μέ θέμα: «**Ἡ μετάνοια στά χρόνια τῆς κρίσης**». Ἐκανε λόγο γιά τή μετάβαση ἀπό τήν ἀμαρτία στήν ἀρετή, τήν ἔννοια τῆς κρίσης καί τῆς θείας δίκης, ὑπογραμμίζοντας πῶς ἡ κρίση θά διαρκέσει ἕως ὄτου μετανοήσουμε. Ἀναφέρθηκε στήν ἐκκλησία καί στό γεγονός ὅτι ἡ ὀρθόδοξη ἐκκλησία δέν εἶναι ἓνας προτεσταντικοῦ τύπου φιλανθρωπικός ὀργανισμός, στή ρήση τοῦ Ἁγίου Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτη ὅτι ὁ Θεός δίνει στό λαό ἄρχοντες κατά τήν καρδιά του, καί τοῦ Ἁγίου Παΐσιου, ἀναφορικά μέ τό ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει δύναμη μέσα του γιά ὦρα ἀνάγκης, γιά νά καταλήξει στό ὅτι ἡ κρίση εἶναι πρώτης τάξης εὐκαιρία γιά μετάνοια.

Ἀκολούθως, τόν λόγο ἔλαβε ὁ κ. **Ἀνδρέας Χριστοφόρου**, Νομικός, ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε στήν: «**μετάνοια καί τήν αἰώνιο ζωή, ὅπως τήν ἔμαθε ἀπό τούς σύγχρονους Ἁγίους καί Πατέρες**». Ἀναφέρθηκε σέ προσωπικά του βιώματα μέ τούς: Ἅγιο Πορφύριο, Ἅγιο Παῖσιο, Γέροντα Ἰάκωβο Τσαλίκη, Γέροντα Ἀμβρόσιο τῆς μονῆς Δαδίου στήν Ἀμφίκλεια, τόν π. Μᾶρκο Μανῶλη, τόν γέροντα Ἰωσήφ τό Βατοπαιδινό, τόν γέροντα Ἀντώνιο Γκίκιζα, τό μοναχό Γρηγόριο τῆς Μονῆς Σταυροβουνίου, τόν γέρο-Παναγῆ ἀπό τή Λύση τῆς Κύπρου. «*Ἐξομολόγηση δέν εἶναι νά πηγαίνεις μόνο στόν πνευματικό καί νά λές τίς ἀμαρτίες σου, ἀλλά χρειάζεται καί μετάνοια. ... Ἄν νιώθεις ἀγάπη, χαρά, πίστη, τούς καρπούς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τότε κατάλαβες ὅτι συγχωρέθηκες*», ἔλεγε ὁ Ἅγιος Πορφύριος ἀναφερόμενος συγχρόνως καί στόν ἄσωτο υἱό τοῦ Εὐαγγελίου. «*Αἰτία γιά τά χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πορφυρίου ἦταν ἡ μετάνοιά του*», ἔλεγε ὁ γ. Ἀντώνιος Γκίκιζας, πού διετέλεσε καί πνευματικός του. Τά βιώματα τοῦ εἰσηγητῆ μέ τόν Γέροντα Ἰάκωβο Τσαλίκη γύρω ἀπό τή Θεία Κοινωνία καί

τή μετάνοια, οί λόγοι τοῦ Ἁγίου Παΐσιου «νά ἀγαπᾶς σημαίνει νά μετανοεῖς καί νά συγχωρεῖς», ἡ συναναστροφή του μέ τόν γ. Ἀμβρόσιο, μέ τόν γ. Ἰωσήφ πού συνιστοῦσε νά ἐξομολογούμαστε μέ ταπείνωση καί τόν π. Μάρκο Μανώλη πού ἀσκοῦνταν μυσικῶς στή μετάνοια, μετέφεραν τό κοινό κοντά σ' αὐτούς τούς γίγαντες τοῦ πνεύματος, τίς σύγχρονες ἅγιες μορφές τῆς Ἐκκλησίας μας.

Οἱ εἰσηγήσεις ὀλοκληρώθηκαν μέ τήν κ. Ἀθηνᾶ Σιδέρη, κοινωνική λειτουργό καί πνευματικό τέκνο τοῦ Ἁγίου Πορφυρίου, πού μᾶς παρουσίασε: «**Τό μυστήριο τῆς μετανοίας κατά τόν Ὅσιο Πορφύριο**». «Ὁ Ὅσιος Πορφύριος ἔδινε μεγάλη σημασία στή μετάνοια. Καί ἀπλά καί ὁμορφα ἔλεγε ὅτι ὁ χριστιανός πρέπει νά καθαρίζει τήν ψυχή του καί τά ἔσω του ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἱερέας καθαρίζει τό δισκοπότηρο μετά τήν κατάλυση. Ἐκτιμοῦσε πάρα πολύ αὐτό τό μυστήριο, γιατί ὅπως ὁ ἴδιος εἶχε διαγνώσει καί πίστευε, τό μυστήριο τῆς μετανοίας καί τῆς ἐξομολογήσεως εἶναι ἡ συνάντησις τοῦ Ἀνθρώπου μέ τό Θεό. Δέν ὑπάρχει ἀνώτερο πρᾶγμα ἀπό αὐτό πού λέγεται μετάνοια καί ἐξομολόγησις. Αὐτό τό μυστήριο εἶναι ἡ προσφορά τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο».

Τέλος, οἱ ὁμιλητές ἀπάντησαν σέ ἐρωτήσεις τῶν παρευρισκομένων, ἐνῶ ἡ εὐλογημένη αὐτή σύναξη ἔκλεισε μέ μία ὁμορφη σύνοψη ὅσων ἀκούσθηκαν, ἀπό τόν συντονιστή τῆς ἡμερίδας πού διύθυσε καί τίς ἐργασίες τῆς, καθηγητή Δογματικῆς τοῦ θεολογικοῦ τμήματος τῆς Σχολῆς Ποιμαντικῆς καί Κοινωνικῆς Θεολογίας τοῦ Α.Π.Θ., Δημήτριο Τσελεγγίδη.

Πρός τόν Παναγιώτατο Μητροπολίτη καί Πατέρα μας κ.κ. Ἄνθιμο

Παναγιώτατε Πατέρα μας εὐλογεῖτε!

Μέ πολλή συγκίνηση, θέλουμε γιά ἄλλη μία φορά, νά σᾶς εὐχαριστήσουμε, μέσα ἀπό τήν ψυχή μας, γιά τήν συνεχή στήριξη, ἀγάπη καί ἐμπιστοσύνη σας.

Ἡ Ἡμερίδα τῆς Μετανοίας ἦταν συγκλονιστική. Ὁφέλησε καί ὠφελεῖ χιλιάδες ψυχές. Ὅπως μᾶς ἐνημέρωσαν ἀπό τήν Πειραιϊκή Ἐκκλησία, ἔχουν κυριολεκτικά, σπάσει τά τηλέφωνα γιά συγχαρητήρια. Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἔνεκεν, Παναγιώτατε. Χάρη σέ ἐσᾶς τό μεγαλεῖο τῆς ἀρετῆς τῆς Μετανοίας ἀγκάλιασε καί ἐπισκέφθηκε πολλά μέρη τῆς εὐλογημένης Ἑλλάδος μας, καθῶς καί διάφορες χῶρες τῆς οἰκουμένης, ὅπως τήν Ἀμερική καί τήν Αὐστραλία.

Νά σᾶς χαιρόμαστε, Παναγιώτατε, κρατᾶτε γερά, εἴμαστε στό πλευρό σας! Μάλιστα πάντοτε μέ τήν εὐλογία σας ἐτοιμάζουμε, πρὸς δόξαν Θεοῦ καί πρὸς ὠφέλειαν τοῦ ποιμνίου, καί ἄλλες ἐκδηλώσεις. Συγκεκριμένα στίς 22 Μαΐου, ἡμέρα Δευτέρα, εἰς τήν αἴθουσαν τῆς Διακονίας στήν Πυλαία, ἐτοιμάζουμε, μαζί μέ τόν Ἱερό Ναό τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Πανοράματος, Ἡμερίδα ἀφιερωμένη στόν μακαριστό Ἀσκητή Ἐπίσκοπο Σισανίου καί Σιατίστης Ἀντώνιο Κόμπο, τόν ὁποῖο τόσο ἐμεῖς οἱ νέοι ἀγαποῦμε. Εἴμαστε σίγουροι ὅτι καί σέ αὐτήν τήν προσπάθεια θά εἶστε δίπλα μας. Νά ἔχουμε πάντοτε τήν εὐχή σας. Εὐλογεῖτε!

Μετά βαθυτάτου σεβασμοῦ

Ἄγις Μπεκιάρης

Πτυχιούχος Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ.

Ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τήν Γαλιλαίαν κηρῦσσειν τό εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καί λέγων ὅτι πεπλήρωται ὁ καιρός καί ἤγγικεν ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ· μετανοεῖτε καί πιστεῦετε ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ.

Μάρκ. 1,14-15

«Ἀρχαιότερα τῆς Κωνσταντινουπόλεως» καί μητρόπολις τῆς Μακεδονίας (ἡ Θεσσαλονίκη)

Ἐπιμέλεια ΘΑΝΟΣ ΧΕΡΧΕΛΕΤΖΗΣ
ἐφημ. «Δημοκρατία» (18.3.2017)

Μήτηρ πάσης Μακεδονίας, εὐάνδρος καί περιφανής, τῶν ἄλλων ὑπερεροῦσα ἀσυγκρίτως, ἡ πάνυ λαμπρὸν φαίνουσα ὑπὸ οὐρανόν, ἡ μεγίστη καί πολυάνθρωπος, ἡ μεγαλοπόλις, ἡ πρεσβυτάτη καί λαμπροτάτη, ἡ θεόσωστος, ἡ μαρτυροφύλακτος, ἡ ἀγιοφύλακτος πόλις, ἡ ἀρχαιότερα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔχουσα τὰ πρεσβεῖα ἀπέναντι στῆ Βασιλεύουσα. Εἶναι χαρακτηρισμοὶ γιὰ τὴ Θεσσαλονίκη, πού φανερώνουν τὴ στενὴ σχέση τῆς πόλης μετὰ τὴ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία. Μιὰ σχέση πού διατηρήθηκε θερμὴ γιὰ πολλοὺς αἰῶνες καί ἄφησε σπουδαίους καρπούς, μοναδικὰ μνημεῖα, πού παραμένουν ζωντανὰ ὡς τίς ἡμέρες μας.

Ἡ «δημοκρατία» ἀρχίζει ἀπὸ σήμερα ἓνα ταξίδι πίσω στὸν χρόνο καί κάθε Σάββατο θὰ φωτίζει ἄγνωστες πτυχές τῆς Ἱστορίας τῆς πόλης, ὅπως γράφτηκε μέσῳ τῆς παρουσίας σέ αὐτὴν μεγάλων Ἁγίων, ἰσχυρῶν αὐτοκρατόρων, Πατριαρχῶν καί σπουδαίων ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων καί τῶν τεχνῶν. Στὸ πρῶτο ταξίδι «ξεναγός» εἶναι ἡ Ἀκμήνη Σταυρίδου - Ζαφράκα, ὁμότιμη καθηγήτρια τοῦ ΑΠΘ, πού μέ γλαφυρὸ τρόπο ξεδίπλωσε τὴν πορεία τῆς Θεσσαλονίκης στὸν χρόνο, μιλώντας στὸ συνέδριο «Βυζαντινὴ Θεσσαλονίκη» πού ἔγινε πρόσφατα στὴν πόλη.

Ἡ ἴδρυση καί ἡ ἀνάδειξη

Ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ πόλη πού ἴδρυσε ὁ βασιλιάς τῆς Μακεδονίας Κάσσανδρος τὸ 316/315 π.Χ., βρισκόταν σέ ἐξαιρετικὴ γεωγραφικὴ θέση, γεγονός πού ἀπέτελεσε ἓναν ἀποφασιστικὸ παράγοντα γιὰ τὴν ἐξέλιξή της. Ἡ πόλη γνώρισε μεγάλη ἀνθιση ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 2ου αἰ. μ.Χ. Τότε χρονολογεῖται ἡ ἀνοικοδόμηση κτιριακῶν συγκροτημάτων, τῆς ἀγορᾶς, ὅπου βρισκόταν τὸ πολιτικὸ καί τὸ διοικητικὸ κέντρο τῆς πόλης, τῆς βιβλιοθήκης, τοῦ ὠδείου κ.ἄ. Ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 3ου αἰῶνα ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους αὐτοκράτορες ὁ τιμητικὸς τίτλος τῆς ἀποικίας (colonia) καί τῆς παραχωροῦνται τὰ προνόμια τῆς μητροπόλεως τῆς Μακεδονίας καί τῆς νεωκόρου, πού εἶχε σχέση μετὰ τὴ λατρεία τοῦ αὐτοκράτορα. Ἔτσι, ἡ Θεσσαλονίκη ἀποκαλεῖται ἔκτοτε «μητρόπολις τῆς Μακεδονίας», «ἡ περιφανὴς τῶν Μακεδόνων μητρόπολις» ἀλλὰ καί «πόλις Θετταλίας κολωνία».

Τὸ 298/299 ὁ καίσαρας Μαξιμιλιανὸς Γαλέριος μεταφέρει τὴν ἔδρα του στὴ Θεσσαλονίκη καί κοσμεῖ τὴν πόλη μετὰ τὸ ἐπιβλητικὸ ἀνακτορικὸ συγκρότημα, τὴ θριαμβικὴ ἀψίδα καί τὴ Ροτόντα. Ἡ Θεσσαλονίκη ὑψώνεται σέ αὐτοκρατορικὴ πόλη καί λίγο ἀργότερα ὁ Μ. Κωνσταντῖνος τὴν ἐνισχύει μετὰ τεχνητὸ λιμάνι. Οἱ με-

ταρρυθμίσεις Διοκλητιανού και Μ. Κωνσταντίνου οδήγησαν στην ίδρυση της μεγάλης ἐπαρχίας του Ἀνατολικού Ἰλλυρικού.

Ἡ μονοκρατορία τοῦ Μ. Κωνσταντίνου τό 324, πού συνοδεύτηκε ἀπό τή μεταφορά τῆς πρωτεύουσας τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας ἀπό τή Ρώμη στήν Ἀνατολή, στή θέση τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου, καί ἡ αὖξουσα ἀνάπτυξη καί ἐξέλιξη τῆς Νέας Ρώμης, τῆς Κωνσταντινούπολης, σέ κέντρο τῆς αὐτοκρατορίας μοιραία θά θέσουν τή Θεσσαλονίκη σέ δεύτερη μοῖρα. Θά παραμείνει στή σκιά τῆς πρωτεύουσας καί, παρά τόν πρωταγωνιστικό πολλές φορές ρόλο της καί τή σπουδαιότητά της, θά θεωρεῖται πάντα ἀπό τούς Βυζαντινούς «ἡ πρώτη μετά τήν πρώτην», «μετά τήν μεγάλην παρά Ῥωμαίους πρώτη πόλις».

Μετάβαση ἀπό τήν εἰδωλολατρία στόν χριστιανισμό

Ἡ μετάβαση τῆς πόλης ἀπό τόν εἰδωλολατρικό κόσμο στόν χριστιανικό ἔγινε βαθμιαία, ἄρχισε ὅμως πολύ νωρίς. Οἱ Θεσσαλονικεῖς εἶχαν τήν τύχη νά γίνουν κοινωνοί τοῦ κηρύγματος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, γνώρισαν καί τίμησαν μάρτυρες, ἄνδρες καί γυναῖκες, ταυτίστηκαν ὅμως μέ τόν κατεξοχήν μάρτυρα τῆς πόλης, τόν πολιοῦχο ἅγιο Δημήτριο, πού μαρτύρησε στά χρόνια τοῦ Γαλερίου, τό 305. Ὁ Ναός τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἀναδεικνύεται σέ προσκύνημα γιά ντόπιους καί ξένους καί ἡ φήμη τοῦ μυροβλύτη Ἁγίου, ὅπως καί ἡ λατρεία του, προσδίδουν οἰκουμενικότητα στήν πόλη.

Θηριωδία

Ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ἰλλυρικού, γνώρισε τή θηριωδία καί τόν θανάσιμο κίνδυνο τῶν ἀβαροσλαβικῶν καί τῶν σλαβικῶν ἐπιδρομῶν. Μοναδικές λεπτομέρειες ἀφηγοῦνται τά «Θαύματα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου», μιά συλλογή ἀγιολογικῶν κειμένων τοῦ 7ου αἰῶνα, στήν ὁποία τονίζεται τό μέγεθος τοῦ κινδύνου ἀλλά καί ἡ θαυματουργική ἐπέμβαση τοῦ ἁγίου, πού ἀναδεικνύεται σωσίπολις καί σωσίπατρις.

Ἡ Θεσσαλονίκη εἶχε καί ιδιαίτερη πολιτιστική ἀκτινοβολία. Δίκαια ἐπαίρεται γιατί ὑπῆρξε ἡ γενέτειρα τῶν δύο ἀδελφῶν, τοῦ Κωνσταντίνου, πού λίγο πρὶν πεθάνει στή Ρώμη πῆρε τό μοναχικό ὄνομα Κύριλλος, καί τοῦ Μεθοδίου, γόνων στρατιωτικοῦ ἀξιωματοῦχου. Ἐμπνευστής τοῦ ἱεραποστολικοῦ προγράμματος τοῦ Βυζαντίου ὑπῆρξε ὁ Πατριάρχης Φώτιος – ἡ μεγαλύτερη μορφή τῶν γραμμαμάτων τόν 9ο αἰῶνα.

Ἀπό τά μέσα τοῦ 11ου αἰῶνα ἡ αὐτοκρατορία βρίσκεται σέ κρίση. Ὡστόσο ἡ Θεσσαλονίκη διατηρεῖ τή σφριγηλή καί ἀνθηρή οἰκονομία της. Ἡ ἀνώμαλη πολιτική κατάσταση στά τέλη τοῦ 12ου αἰῶνα, μέ τίς βίαιες ἀνατροπές αὐτοκρατόρων καί τά ἀποσχιστικά κινήματα, κλονίζουν τά θεμέλια τῆς αὐτοκρατορίας. Τόν

Ἀπρίλιο τοῦ 1204 οἱ σταυροφόροι κυριεύουν τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ λίγο μετὰ τὴ δεύτερη πόλη τῆς αὐτοκρατορίας, τὴ Θεσσαλονίκη.

Ἡ διάλυση

Ἡ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία διαλύεται. Τὴ θέση της παίρνουν ἡ λατινικὴ αὐτοκρατορία τῆς Κωνσταντινούπολης καὶ ἄλλα φραγκικὰ καὶ ἑλληνικὰ κράτη.

Ἡ Θεσσαλονίκη γίνεται πρωτεύουσα τοῦ λομβαρδικοῦ βασιλείου τῶν Μονφερά. Στὰ τέλη τοῦ 1224, ὕστερα ἀπὸ πολύμηνη πολιορκία, εἰσέρχεται νικητὴς στὴν πόλη ὁ ἡγεμόνας τῆς Ἡπείρου Θεόδωρος Δούκας.

Ἀναγορεύεται καὶ τὸ 1227 στέφεται στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀρχίδος Δημήτριο Χωματινὸ βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ρωμαίων.

Βασιλεύουσα μὲ αὐλή, σύγκλητο καὶ ἱεραρχία

Ἡ Θεσσαλονίκη ἀναδεικνύεται βασιλεύουσα, μὲ ὀργανωμένη βασιλικὴ αὐλή, σύγκλητο, κεντρικὴ διοίκηση καὶ ἱεραρχία. Ὁ Θεόδωρος Δούκας ἔχει στόχο τὴν ἀνάκτηση τῆς Κωνσταντινούπολης καὶ τὴν ἀνασύσταση τῆς αὐτοκρατορίας. Νικᾷ Βουλγάρους καὶ Φράγκους καὶ φτάνει μέχρι ἔξω ἀπὸ τὰ τεῖχη τῆς Πόλης. Ἡ αὐτοκρατορία τῆς Θεσσαλονίκης φτάνει στὴ μεγαλύτερὴ της ἔκταση, ἀπὸ τὸ Ἰόνιο καὶ τὴν Ἀδριατικὴ ὡς τὸ Διδυμότειχο καὶ τὴν Ἀδριανούπολη.

Τὴν ἀνοιξη τοῦ 1230 ὁ Θεόδωρος Δούκας ἐκστρατεύει ἐναντίον τῆς Κωνσταντινούπολης, ὅταν, ὁμως, φτάνει στὸν Ἐβρο καὶ πρὶν ἐξαπολύσει τὴν ἐπίθεση ἐναντίον τῶν Λατίνων, στρέφεται πρὸς τὰ βόρεια ἐναντίον τῶν Βουλγάρων, ἠτῶται ὁμως ἀναπάντεχα ἀπὸ τὸν Βούλγαρο τσάρο Ἰβάν Β΄ Ἀσέν καὶ συλλαμβάνεται αἰχμάλωτος. Ἡ αὐτοκρατορία τῆς Θεσσαλονίκης συρρικνώνεται καὶ τὸ 1246 περιέρχεται στὴν ἀντίπαλη ἑλληνικὴ αὐτοκρατορία τῆς Νίκαιας. Τὸ 1261 στρατεύματα τῆς Νίκαιας καταλαμβάνουν τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ θέτουν τέρας στὴ φραγκικὴ κυριαρχία.

Τὸν 14ο αἰῶνα ἡ Θεσσαλονίκη βιώνει τὴν ἀπειλὴ τῶν Καταλανῶν, ἐνδοδυναστικὲς ἔριδες καὶ ἐμφύλιους σπαραγμούς, τὴν κοινωνικὴ ἐξέγερση τῶν Ζηλωτῶν καὶ τίς φρικαλεότητες πού ἀκολούθησαν, τὴν ἀπειλὴ τῶν Σέρβων τοῦ Δουσάν. Στὰ ταραγμένα, ὁμως, αὐτὰ χρόνια, ἄν καὶ μέσα στὴν πολιτικὴ ἀναταραχὴ καὶ ἀβεβαιότητα, ἡ Θεσσαλονίκη ἔχει νὰ ἐπιδείξει μιὰ θαυμαστὴ πολιτιστικὴ δραστηριότητα.

Παλαιολόγοι:

Ἀναγέννηση καὶ πτώση

Ὁ 14ος αἰῶνας θεωρεῖται ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν γιὰ τὴ Θεσσαλονίκη καὶ τὴ Μακεδονία. Εἶναι ἡ λεγόμενη Ἀναγέννηση τῆς ἐποχῆς τῶν Παλαιολόγων. Ἡ Θεσσαλονίκη ἀποκαλεῖται «εὐδαίμων μήτηρ ῥητόρων καὶ πηγὴ

της φιλολογίας», «δεύτερος Ἑλικῶν τῶν Μουσῶν». Τό 1350 ἐγκαθίσταται στή Μητρόπολη Θεσσαλονίκης ὁ Γρηγόριος Παλαμᾶς, ὁ μεγαλύτερος θεολόγος τοῦ 14ου αἰῶνα.

Στίς 29 Μαρτίου τοῦ 1430, ὅπως δηλώνει καί ἐπιγραφή τοῦ σουλτάνου Μουράτ σέ κιονόκρανο τῆς Παναγίας Ἀχειροποιήτου, ἡ πόλη πέφτει στά χέρια τῶν Ὀθωμανῶν, λεηλατεῖται καί ὁ χριστιανικός πληθυσμός ἀποδεκατίζεται. Ὡστόσο, κατά τή μακρά περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας ἡ Θεσσαλονίκη κατόρθωσε νά ἀνακάμψει καί νά ἐξελιχθεῖ σέ ἀκμαῖο ἐμπορικό καί οἰκονομικό ἀστικό κέντρο τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ὁ Μεγάλος Ναός τῆς Θεοτόκου καί ἡ ἀχειροποίητος εἰκόνα

Ἐπί τῆς ὁδοῦ Ἀγίας Σοφίας, μόλις λίγα μέτρα βόρεια ἀπό τόν ὁμώνυμο ναό, βρίσκεται ὁ Ναός τῆς Παναγίας Ἀχειροποιήτου. Ἡ χρονολογία ἀνέγερσής του τοποθετεῖται γύρω στά μέσα τοῦ 5ου αἰῶνα, ὅπως προκύπτει ἀπό δύο ἐπιγραφές, μία κτητορική καί μία πού φέρει τό ὄνομα δωρητῆ.

Ὁ ναός ἀνήκει στόν τύπο τῆς τρίκλιτης, ξυλόστεγης βασιλικῆς μέ νάρθηκα καί ὑπερῶα καί χτίστηκε πάνω σέ ἐρείπια ρωμαϊκῶν λουτρῶν, ἴχνη τῶν ὁποίων διατηροῦνται ἕως σήμερα στό βόρειο κλίτος. Ὁ ναός διακρίνεται καί γιά τά ἐξαιρετικά ψηφιδωτά. Ὁ διάκοσμός τους εἶναι φυτικός (ἀμπέλια, φρούτα καί καρποί, φυλλώματα), ζωικός (περιστέρια, πέρδικες, ψάρια) καί συμβολικός (χριστόγραμμα, σταυροί, εὐαγγέλια).

Οἱ Μάρτυρες

Στό δεύτερο τέταρτο τοῦ 13ου αἰῶνα τοποθετεῖται ἡ τοιχογραφία τῶν 40 Μαρτύρων, πού βρίσκεται στό νότιο κλίτος. Οἱ Μάρτυρες εἰκονίζονται μέ στρατιωτική ἐνδυμασία καί στό δεξι χέρι κρατοῦν σταυρό, σύμβολο τοῦ μαρτυρίου.

Ὅπως ἀναφέρεται σέ ἱστορικές πηγές τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλης Θεσσαλονίκης, τό ὄνομα ἀχειροποίητος δέν γνωρίζουμε πότε ἀκριβῶς δόθηκε στόν ναό. Σύμφωνα μέ μαρτυρία τοῦ Κωνσταντίνου Ἀρμενόπουλου, ὀφείλεται σέ μιᾶ θαυματουργή εἰκόνα τῆς Παναγίας, τοῦ τύπου τῆς «δεομένης», ἡ ὁποία φυλασσόταν στόν ναό καί συνδεόταν μέ θαυμαστή - ἀχειροποίητο δημιουργία. Ἡ ὀνομασία αὐτή, ἐγγράφως, ἐμφανίζεται πρώτη φορά στά 1320. Ἐκτιμᾶται ὅτι ὁ ναός ἔως τότε ἀναφερόταν ὡς Ναός τῆς Παναγίας Θεοτόκου καί, μάλιστα, ὡς ὁ Μεγάλος Ναός τῆς Θεοτόκου.

Τό 1345 ἔλαβε χώρα μέσα στόν ναό ἡ σφαγή τῶν Ζηλωτῶν τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ ναός τῆς Ἀχειροποιήτου ἦταν ὁ πρῶτος πού μετατράπηκε σέ τζαμί μετά τήν ἄλωση τῆς πόλης ἀπό τοὺς Ὀθωμανούς τό 1430, ἐπί Μουράτ τοῦ Β΄, μέ τό ὄνομα «Ἐσκή τζουμά τζαμί», πού σημαίνει «παλιό προσκύνημα τῆς Παρασκευῆς», ἐπει-

Ζητούμενο: στρατηγικός σχεδιασμός για τό κοινό και έθνικό συμφέρον

Τοῦ ΣΤΕΛΙΟΥ ΠΑΠΑΘΕΜΕΛΗ*

Miserabile visu καί incredibile dictu έλεγαν οί παλαιοί Ρωμαίοι. Οίκτρον ίδειν καί άπίστευτον ειπεΐν! Μετά από πολύχρονη προδικαστική περιπέτεια καί βλακώδη ένοχη αίτιολογία ότι ή δικογραφία ήταν «άμετάφραστη» (γιατί άραγε;) ώς τό παρά 5' τής παραγραφής, ή υπόθεση τοῦ άμαρτωλοῦ γερμανικοῦ κολοσσοῦ έφθασε έπιτέλους στό έδώλιο. Η Siemens εΐναι διεθνής κατ' έπάγγελμα έκμαυλίστρια πολιτικών, γραφειοκρατών, κυβερνήσεων καί άντιπολιτεύσεων καί βεβαίως καί Έλλήνων.

Άλλοδαποί καί ήμεδαποί συνένοχοι τρέμουν αὐτήν τήν πρώτη δίκη δημοσίου μεγαλοσκανδάλου καί κάνουν τά αδύνατα δυνατά νά κερδίσουν χρόνο μέ άθλια τερτίπια καί προσχήματα, οδηγώντας τά κακουργήματά τους σέ παραγραφή.

Χάρη σέ άνωθεν τελικά παρέμβαση ή δικογραφία μεταφράσθηκε. Αίρομένου καί τοῦ τελευταίου έμποδίου, τώρα έφευρέθηκε καινούριο: ό χῶρος όπου θά διεξαχθεΐ ή δίκη δέν παρέχει δυνατότητα μαγνητοφώνησης τών πρακτικών!!!

συνέχεια στήν σελίδα 30 ➡

δή γινόταν ήμέρα Παρασκευή (ήμέρα προσκύνησης τών μουσουλμάνων). Ήτσι, από τούς πρώτους περιηγητές καί λόγιους αναφέρεται ώς Ναός τής Άγίας Παρασκευής. Ό κατακτητής Μουράτ άποτύπωσε τόν θρίαμβό του σέ μιά έπιγραφή σέ κίονα τοῦ ναοῦ: «Ό σουλτάνος Μουράτ Χάν κατέκτησε τήν πόλι Θεσσαλονίκη τό 833» (τό έτος 833 τής Έγίρας άντιστοιχεΐ στό 1430 μ.Χ.).

Καταφύγιο

Τό 1922, μετά τή Μικρασιατική Καταστροφή, ό ναός χρησιμοποιήθηκε ώς κατάλυμα για προσφυγικές οικογένειες. Χαρακτηριστική εΐναι ή φωτογραφία τοῦ Γάλλου περιηγητή Φρέντ Μπουασονά, στήν όποία διακρίνονται πρόσφυγες νά διαμένουν μέσα στόν ναό.

Τό 1930 τό μνημείο, έπειτα από 500 χρόνια, έπαναλειτούργησε ώς χριστιανική έκκλησία.

Ό Ναός τής Παναγίας Άχειροποιήτου ώς μνημείο, παρά τίς άνακατασκευές πού έχει υποστεί στή διάρκεια τής μακρόχρονης ιστορίας του, συγκαταλέγεται σήμερα μεταξύ τών καλύτερα διατηρημένων καί πιό σημαντικών παραδειγμάτων τής τυπικής ξυλόστεγης βασιλικής μέ ύπερῶα τής πρωτοβυζαντινής περιόδου.

Ζητούμενο: στρατηγικός σχεδιασμός για τό κοινό και έθνικό συμφέρον

➔ *συνέχεια από την σελίδα 29*

Εΐμαστε «ή χώρα της άτιμωρησίας και του άκαταδιώκτου». Και έδω ή ευθύνη μās βαρύνει έξ όλοκλήρου. Όπως έλεγε ό μέγας Θουκυδίδης, «ού τοίς άρχειν βουλομένοις μέφομαι, αλλά τοίς ύπακούειν έτοιμότεροις οΰσι» (Δ, 61,5), δέν κατακρίνω αυτούς που έπιθυμούν νά διαφεντεύουν, αλλά αυτούς που άκόμη πιό πρόθυμα προσφέρονται νά ύποταχθούν. Έμεΐς εΐμαστε αυτοί. Οί ήγέτες μας πρωτίστως, ού μήν αλλά και ό «κυρίαρχος λαός», από τόν όποιο και τή χώρα μας μέ τά πανάθλια Μνημόνια άφαιρέθηκε ή κυριαρχία.

Η Ελλάδα άχει ληστευθεί κατά κόρον από τό γερμανικό τραπεζικό και έπιχειρηματικό σύστημα. Άείποτε, αλλά ιδίως διά τών Μνημονίων. Έσχατο παράδειγμα ή FRAPORT, ή όποία άνέλαβε τά άεροδρομιά μας, αλλά δέν κατέβαλε τά όφειλόμενα 1,23 δισ. ευρώ.

Ό πρωθυπουργός της όκταετίας 1996-2004, άφοϋ άποφάσισε νά μιλήσει, όφειλε νά πει τήν άλήθεια για τά άνεξιχνίαστα έγκλήματα της διακυβέρνησής του: Χρηματιστήριο, Όλυμπιακούς Άγώνες, άπευθείας αναθέσεις μεγάλων έργων μέ πρόσχημα τό κατεπεΐγον, σκανδαλώδη προτίμηση τών Γερμανών προμηθευτών, «μίξες» τών έξοπλιστικών, έξωθεν χρηματοδοτήσεις τών κομμάτων, τήν αϊδήμονα σιωπή για τό κατοχικό δάνειο και τίς πολεμικές έπανορθώσεις, τά άκριβοπληρωμένα ψεύτικα στοιχεία για τήν

μοιραία ύπαγωγή μας στό ευρώ κ.λπ., κ.λπ.

Βέβαια, πέραν του στημένου σκηνηκοϋ της έκπομπής μέ τίς άνευρες έρωτήσεις, περίσσευσαν και οί... άγιογράφοι του (πρβλ. άντί άλλων τήν άκροτελεύτια σελίδα τών «Νέων» 30/3/2017). Αυτά σε μία ώρα που ό τόπος βράζει στό ζουμί του.

Η κρίση, όπως δείχνει και τό περιστατικό μέ τήν εκ νέου καθυστέρηση έναρξης της δίκης Siemens, λόγω άδυναμίας της δικαστηριακής γραφειοκρατίας νά κρατήσει μαγνητοφωνημένα πρακτικά της, είναι καθολική. Ήθική, πνευματική, πολιτική, κοινωνική, οικονομική. Κρίση αξιων ζωής.

Πολιτικό σύστημα, διάνοηση, κοινωνία, έχουν περιέλθει σε πλήρη άδράνεια και άδυνατοϋν νά προτείνουν μία υπεύθυνη στρατηγική + τακτική Έξόδου.

Οί έκγονοι ξεχνούν τήν σοφία τών προγόνων τους για τό καθήκον τών ήγετών (πολιτικών, στρατιωτικών, πνευματικών) νά βλέπουν: «άμα πρόσω και όπίσω τών πραγμάτων», τά εμπρός και τά πίσω τών πραγμάτων. «Και μηδενί πάθει τούς περί τών συμφερόντων έπιλογισμούς έπιταραπτόμενον» (Πλουτάρχου, Ήθικά, 788, 8D), και νά μήν ταράζεται από κανένα πάθος στίς σκέψεις του για τό δημόσιο συμφέρον.

Ζητούμενο ό στρατηγικός σχεδιασμός μέ πραγματισμό και μέ όραμα που νά ύπηρετοϋν τό κοινό και τό έθνικό συμφέρον. Κυβέρνηση και κόμμα-

τα, αλλά και η ακαδημαϊκή κοινότητα όφείλουν να συν-έργασθουν προς αυτήν την κατεύθυνση.

Η πολλαπλώς βαλλόμενη, αλλά ακόμη άρχουσα Παγκοσμιοποίηση καταγγέλλει όσους την αντιμάχονται ως «λαϊκιστές». Σέ παλαιότερους καιρούς στή Δύση, αν ήθελες να βγάλεις από την μέση έναν ιδεολογικοπολιτικό σου αντίπαλο, τόν κατήγγελλες για κομμουνιστή ή... συνοδοιπόρο. Σήμερα τά συστημικά παπαγαλάκια τόν κατηγορούν ως... λαϊκιστή. Τί είναι όμως λαϊκισμός – λαϊκότητα; Οί δύο όψεις τής έννοιας «λαϊκός», ή εύσημη, ή λαϊκότητα, τό γνήσιο λαϊκό στοιχείο μέ χαρακτηριστικά τήν απλότητα και τήν λιτότητα, και ή κακόσημη πλευρά, τό ψεύτικο και φτιαχτό λαϊκό στοιχείο πού μιμείται τή συμπεριφορά του λαού για να τήν εκμεταλλευτεί (Μπαμπινιώτης). Οί αντιμαχόμενοι τήν Παγκοσμιοποίηση δέν έχουν σχέση μέ τήν κακόσημη πλευρά.

Στό πολιτικό επίπεδο ό Σεργκέι Λαβρόφ απέκρουσε τίς κατηγορίες για λαϊκισμό κατά Τράμπ και Λεπέν, τούς όποιους χαρακτήρισε «άπλως ως ρεαλιστές κατά τής Παγκοσμιοποίησης». Αυτό είναι όλοι οί αντιτιθέμενοι.

Έντοπίσαμε μία βαρυσήμαντη παρέμβαση του Βλαντιμίρ Πούτιν πού άφορᾷ τόν σκληρό πυρήνα του έθνικού κράτους. «Υπάρχει», καταγγέλλει ό Ρώσος πρόεδρος, «μία διεθνής προώθηση για τήν δημιουργία μίας νέας παγκόσμιας τάξης πού θά αφαιρέσει τήν έθνική κυριαρχία και θά καταστρέψει τήν ταυτότητα του ανθρώπου ως εικόνα και όμοίωση του Θεού [...]. Πολλές δυτικές χώρες έχουν πάρει ένα δρόμο

όπου άρνοῦνται ή άπορρίπτουν τίς δικές τους ρίζες, συμπεριλαμβανομένου του Χριστιανισμού, ό όποιος άποτελεί τήν βάση του δυτικού πολιτισμού. Στίς χώρες αυτές, ή ήθική βάση και κάθε παραδοσιακή ταυτότητα στεροῦνται έθνικῶν, θρησκευτικῶν, πολιτιστικῶν στοιχείων, ακόμη και φύλου [...]. Οί άνθρωποι σε πολλά ευρωπαϊκά κράτη νιώθουν πραγματικά ντροπή για τίς θρησκευτικές τους πεποιθήσεις και φοβῶνται να μιλήσουν γι' αυτές [...].

[...] Οί χριστιανικές γιορτές και πανηγύρεις καταργῶνται, ή μετατρέπονται σε ούδέτερες, ή ακόμη μετονομάζονται. Μέ τή μέθοδο αυτή άποκρύπτονται οί βαθύτερες ήθικές αξίες αυτών των έορτασμών. Χωρίς τίς ήθικές αξίες πού έχουν τίς ρίζες τους στον Χριστιανισμό και άλλες θρησκείες του κόσμου, χωρίς κανόνες και ήθικές αξίες πού έχουν διαμορφωθεί και έχουν αναπτυχθεί πάνω από χιλιετίες, οί άνθρωποι θά χάσουν αναπόφευκτα τήν ανθρώπινη άξιοπρέπεία τους [...].

[...] Παρατηροῦμε σε διεθνές επίπεδο τίς προσπάθειες για τή δημιουργία ενός μονοπολικού, ένοποιημένου μοντέλου του κόσμου, τό όποιο άφαιρεί τό δικαίωμα τής έθνικής κυριαρχίας. Σε ένα τέτοιο ένιαίο, μονοπολικό κόσμο δέν υπάρχει χώρος για κυρίαρχα κράτη. Ένας τέτοιος κόσμος χρειάζεται άπλως ύποτελείς» (Πηγή: Penta postagma).

Νά αγιάσει τό στόμα του!...

* *Στέλιος Παπαθεμελής*
Πρόεδρος
Δημοκρατικής Άναγέννησης
5 Άπρ. 2017

Μ. ΦΩΤΙΟΣ ΚΑΙ ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΗΜΟΣ ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ
Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΚΟΥ ΣΥΝΕΙΔΟΤΟΣ

*Όμιλία στό Διορθόδοξο Κέντρο Πεντέλης
 μέ τήν εὐκαιρία τῆς μνήμης τοῦ Μ. Φωτίου, 6 Φεβρουαρίου 2017*

Τοῦ ΘΕΟΔΩΡΟΥ Ξ. ΠΙΑΓΚΟΥ

(συνέχεια ἀπό τό προηγούμενο τεῦχος)

Ἀνάλογες περιπτώσεις χειροτονιῶν μαρτυροῦνται καί στά ἀγιολογικά κείμενα, ἰδίως σέ ἐκεῖνα πού ἱστοροῦν τόν βίο καί τήν πολιτεία ἁγίων κληρικῶν. Γιά παράδειγμα στόν Βίο τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου Κύπρου, ὁ βιογράφος Πολύβιος Ρινοκουρούρων, ἕνα πρόσωπο τεκμηριωμένα ἐνήμερο γιά τή λειτουργική τάξη, περιγράφοντας τή σύλληψη τοῦ Ἐπιφανίου πού περιεπλανᾶτο στήν ἀγορά τῆς Σαλαμίνας ἀμέριμος, καθώς καί τή βίαιη προσαγωγή του ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου, ἀφήνει νά νοηθεῖ ὅτι ὁ Ἅγιος ἔλαβε καί τούς τρεῖς βαθμούς τῆς ἱερωσύνης ἐντός τῆς ἴδιας μέρας, καί μάλιστα ὅτι ἡ τέλεση τῶν χειροτονιῶν εἶχε χαλαρή σύνδεση μέ τή θεία Λειτουργία. Εἶς δέ τῶν διακόνων ἐπιλαβόμενος τῆς κεφαλῆς Ἐπιφανίου ἤγεν αὐτόν πρός Πάππον (Κυθραίας) ἐπί τοῦ θυσιαστηρίου μετά βίας, ὥστε συνελθεῖν καί ἄλλους πλείστους, ὅπως διασώσωσιν αὐτόν ἐπί τοῦ θυσιαστηρίου. Χειροτονεῖ οὖν αὐτόν διάκονον καί πάλιν δίδωσιν εἰρήνην καί χειροτονεῖ αὐτόν πρεσβύτερον καί γίνεται ἡ ἀκολουθία καί χειροτονεῖ αὐτόν ἐπίσκοπον. Μετά δέ τήν ἀπόλυσιν τῆς Ἐκκλησίας ἀνήλθομεν ἐπί τῷ ἐπισκοπέῳ..., ὅπως μεταλάβωμεν καί εὐφρανθῶμεν ἐπί τῇ “πατρῴσυνῃ” τοῦ Ἐπιφανίου.

Τέτοια παραδείγματα τῶν πηγῶν στηρίζουν τή σημασία τοῦ ἔθους καί προβάλλουν ἐνισχυμένη τή θέση πού διατύπωσε ὁ Προκόπιος Καισαρείας, ὅτι δηλαδή τό ἐπιχώριο ἔθος πολλές φορές κατακρατύνει τῶν κανονικῶν διατάξεων, ἐν προκειμένῳ τοῦ παλαιότερου κανόνα τῆς Σαρδικῆς καί τοῦ νεωτέρου τῆς Πρωτοδευτέρας. Καί ἐδῶ ἀκριβῶς ἀναδύεται ἡ πάντοτε ἐπίμαχη καί ἐπίκαιρη διεκυστίνδα ὅσον ἀφορᾷ στά κανονικά ζητήματα: ποιός εἶναι αὐτός πού ἐκφράζει τό κανονικό συνειδός τῆς Ἐκκλησίας; οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι; οἱ πατέρες; τό ἔθος; τά τυπικά, προκειμένου περί τοῦ μοναχισμοῦ καί περί τῆς λειτουργικῆς εὐταξίας; Ἐπίσης, πῶς διαμορφώνεται ἢ πῶς ἐν τοῖς πράγμασι ἐκδηλώνεται αὐτό τό κανονικό συνειδός καί ποιό θεσμικό ὄργανο ὑπερισχύει, ὅταν προκύπτουν ἀμφιγνομίες ἢ ἀμφιβολίες;

Βεβαίως ὅσον ἀφορᾷ στίς συνοδικές συζητήσεις γιά τό ζήτημα τῆς ἀθρόον χειροτονίας, θά πρέπει νά παραδεχθοῦμε ὅτι ἀφετηρία γιά τόν πάπα καί τούς ἐκπροσώπους του ἦταν ὁ νόμος, πρωτίστως ὁ νόμος τῆς Ρώμης, ἐνῶ γιά τόν Προκόπιο καί γιά ἄλλους ἀνατολικούς ἦταν τό ἔθος, τό ὁποῖο «νικᾷ τόν νόμον», πιθανόν για-

τί στή σκέψη τους οί ιεροί κανόνες θεωροῦνται ἕνα ξεχωριστό καί ἐξαιρετικό κεφάλαιο τοῦ εὐρύτερου διαχρονικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔθους, δηλαδή τῆς σύνολης κανονικῆς παραδόσεως. Μάλιστα ὁ Ζαχαρίας Χαλκηδόνας, μέ διαφαινόμενη εἰρωνεία, ἐπισημαίνει στούς δυτικούς ὅτι οἱ ἐν Ρώμῃ φωστήρες, «οἱ τὰς οἰκείας αὐγάς ἀνά πᾶσαν τήν οἰκουμένην πέμποντες [...], πολλά ποιοῦν παρὰ τόν κανόνα τοῖς ἔθεσι ἐπόμενοι, ἀλλά καί τό ἔθος αὐτό πολλάκις νικᾷ τό ἔθος».

2. Ἐπέκταση τοῦ προβληματισμοῦ

Μέ τήν τοποθέτησή του ὁ μητροπολίτης Χαλκηδόνας ἐξέφραζε τό περιορρόον κανονικό πνεῦμα τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ πηγές προσφέρουν ἱκανά τεκμήρια αὐτῆς τῆς προσεγγίσεως καί ἔτσι, ἂν θέλουμε νά κατανοήσουμε τό κανονικό πνεῦμα τῆς Ἀνατολῆς, δέν πρέπει μέ κανένα τρόπο νά τίς παραθεωροῦμε ἢ νά τίς διαβάζουμε ἐπιτόλαια. Σέ αὐτό τό πλαίσιο μποροῦν νά κατατεθοῦν κάποια ἐνδεικτικά παραδείγματα. Συγκεκριμένα, εἶναι χαρακτηριστική ἡ ἐπίμονη ἀναφορά στό ἄγραφο ἔθος πολλῶν κανονολόγων, πρωτίστως ὅσων συνέταξαν κανονικές ἀποκρίσεις, ὅπως οἱ Ἰωάννης Κίτρους καί Δημήτριος Χωματιανός ἀρχιεπίσκοπος Ἀχιριδῶν. Αὐτοί στηριζόμενοι στόν Μ. Βασίλειο, ὁ ὁποῖος θεσπίζει ὅτι «τό ἔθος ἀντί νόμου κρατεῖ», γιά νά τεκμηριώσῃ τήν κατ' ἀνατολάς στροφή τοῦ προσευχόμενου, καθώς καί ἄλλες λειτουργικές πράξεις, συστοιχοῦν στό ἴδιο πνεῦμα καί ἔτσι ἐπικαλοῦνται τό ἔθος γιά νά ἐπιλυθοῦν τά λειτουργικά ἀμφίβολα καί νά καθορισθεῖ ἡ ἐνδεδειγμένη λειτουργική τάξη. Παρομοίως, ὁ Βαλσαμών προτάσσει τό λειτουργικό ἔθος τῆς Βασιλεύουσας, καταφεύγοντας σέ μία ἀρχή πού διατύπωσε ὁ Ρωμαῖος νομοδιδάσκαλος Οὐλπιανός, ὅτι: «Περί ὧν ἔγγραφος οὐ κεῖται νόμος, παραφυλάττειν δεῖ τό ἔθος, ὃ ἡ Ρώμη κέχρηται». Καί ἐπειδή ἡ Παλαιά Ρώμη ἀποσχίσθηκε ἀπό τήν Ἐκκλησία, θά πρέπει νά παραφυλάττεται τό ἔθος τῆς Νέας. Ὁ Βαλσαμών οὐσιαστικά ἀπαιτοῦσε τή συμμόρφωση τῆς λειτουργικῆς πράξεως τῶν ὑπολοίπων Πατριαρχείων πρός τό ἔθος τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐξάλλου στή μεταφωτιανή περίοδο, ἦταν ἐπιτακτική καί πρόσφορη ἡ συγκεκριμένη ἐπίκληση, καθόσον οἱ διεργασίες τῆς λειτουργικῆς τάξεως εἶχαν ξεπεράσει κατά πολύ τίς ἀρχαῖες κανονικές διαρρυθμίσεις, ἐνῶ συντελεῖτο συστηματικά μέ κέντρο τήν Κωνσταντινούπολη ἡ κωδικοποίηση τῆς λειτουργικῆς παραδόσεως.

Συναφῶς μποροῦμε περαιτέρω νά ἀναφέρουμε ἕνα ἀκόμη παράδειγμα. Μετά τήν Εἰκονομαχία ἡ δυναμική ἀναγέννηση τοῦ μοναχισμοῦ ἀλλά καί ἡ ἀκτινοβολία τῆς λειτουργικῆς πράξεως πού αὐτός ἀντιπροσωπεύει, συνετέλεσαν ὥστε νά διευρυνθεῖ σημαντικά ὁ κύκλος τῶν ἐορταζομένων Ἀγίων καί ἔτσι νά τεθοῦν σέ ἰδιότυπη ἀμφισβήτηση οἱ συνοδικοί καί οἱ πατερικοί κανόνες περί νηστείας, σέ σημεῖον ὥστε ὁ μοναχός Νίκων ὁ Μαυρορεῖτης (1025;-1100;), ἀπό μονές τῆς Ἀντιόχειας, νά διαπιστώνει μέ δυσaréσκεια ὅτι «τά τυπικά τῶν μεγάλων μοναστηρίων,

ἦτοι τῶν Ἱεροσολύμων, Στουδίου καὶ Ἁγίου Ὁρους, οὐ συμφωνοῦν ὄλως τοῖς θείοις κανόσι». Τό ἴδιο παραδέχονται καὶ κανονολόγοι, ὅπως ὁ Θεόδωρος Βαλασμών, ἐνῶ ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ ἓνα πλέγμα συνοδικῶν ἀποφάσεων ὑπὸ τὴν προεδρία Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως, πού ἐξεδόθησαν κατὰ τὸν 11ο καὶ 12ο αἰῶνα, ὁπότε τὸ θέμα ἐν τῇ γενέσει του ἦταν ζωηρότατο. Πρόκειται γιὰ ἓνα ἐπὶ πλέον γεγονός πού προστίθεται στὸν προβληματισμό πού ἐτέθη παραπάνω: ποίος διαμορφώνει καὶ πῶς διαμορφώνεται τὸ κανονικὸ συνειδὸς στὴν Ἀνατολή.

Παρόμοιο δίλημμα ἐγείρεται καὶ ὡς πρὸς τὰ ποιμαντικά θέματα. Συγκεκριμένα οἱ κανόνες καὶ εἰδικότερα τὸ *Κανονάριον* πού ἀποδίδεται στὸν Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννη Νηστευτῆ (582-595) παρήχθησαν (μεταξὺ 8ου καὶ 10ου αἰ.) γιὰ νὰ ἀνταποκριθοῦν στὴν ἀνάγκη ἐπιεικεστέρας ἀντιμετωπίσεως τῶν ἐξομολογουμένων ἀπὸ αὐτὴ πού προβλέπουν οἱ ἱεροὶ κανόνες, ἰδίως ἐκεῖνοι τοῦ Μ. Βασιλείου, καθόσον θεμελιώδης ἀρχὴ τοῦ βυζαντινοῦ Νηστευτῆ ἦταν ὅτι: «συμφέρει νὰ κατακριθεῖ ἀπὸ τὸν Θεόν ὡς ἐπιεικῆς παρὰ νὰ ἐπαινεθεῖ ὡς ἀσυμπαθῆς». Ὁ Νηστευτῆς διαμόρφωσε μιὰ ἰσχυρὴ «συνήθεια», ἓνα ἔθος, τὸ ὁποῖο καθὼς ὑπερέβαλλε ὡς πρὸς τὴν ἐπιείκεια καὶ μάλιστα σχετικοποιώντας τὶς κανονικὲς ἐπιταγές, εὐρέθη στό στόχαστρο τῶν συντηρικωτέρων. Ἔτσι συνοδικὰ ἐπικρίθηκε, καὶ μάλιστα τὴν ἴδια ἐποχὴ πού συντελοῦνταν ὅσα ἀναφέραμε προηγουμένως, ἐνῶ σιωπηρὰ καὶ ἀνεπίσημα ἀμβλύνηκε ἡ διάστασή του πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνες διὰ τῆς ἀντισταθμίσεως τοῦ περιορισμοῦ τοῦ χρόνου τῆς ἀκοινωνησίας μέ αὐστηρὴ σωματικὴ ἄσκηση ὡς ἐπιτίμιο. Ἡ ἀμβλυνση συντελεῖτο πολλές φορές μέ τὴ συνεργία τῶν συντακτῶν ἀκόμα καὶ τῶν ἀντιγραφῶν τῶν νομοκανονικῶν χειρογράφων. Καὶ αὐτὸ τὸ φαινόμενο εἶναι ἓνα κλασικὸ δείγμα μιᾶς πολὺ ἐνδιαφέρουσας πτυχῆς τοῦ κανονικοῦ πνεύματος πού καταγράφεται στὴν ἀμέσως μετὰ τὸν Φώτιο ἐποχὴ.

Ὁ Νηστευτῆς καὶ ἡ γενικότερη νομοκανονικὴ ἐξομολογητικὴ γραμματεία κατατάσσονται στὴ λεγόμενη ψευδοκανονικὴ παράδοση, ἡ ὁποία δέν εἶναι καθόλου ἀμελητέα ὡς πρὸς τὴ διάδοσή της. Ἀντίθετα ἐπικυριαρχεῖ σὲ πλεῖστες χειρόγραφες συλλογές. Ἡ ψευδοκανονικὴ γραμματεία ἔχει ἓνα μεγάλο μερίδιο ἐπιρροῆς στό κανονικὸ συνειδὸς, πού ὅσο καὶ ἂν φαίνεται παράξενο, συνήθως αὐτὴ ἀναδεικνύεται προσφιλέστερη καὶ στὴν ἐπιλογὴ προτιμητέα. Ἡ συγκεκριμένη γραμματεία ἐπιβεβαιώνει τουλάχιστον ὅτι τὸ κανονικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας οὐδέποτε κατέπαυσε καὶ ὅτι τὸ *corpus* τῶν κανόνων δέν ἦταν μιὰ κλειστὴ ὑπόθεση, ἀλλὰ ἐπιδεχόταν ἀλλεπάλληλους κύκλους προσθηκῶν, εἴτε ἐπισήμων εἴτε νόθων κανόνων καὶ διατάξεων.

Καὶ ἐδῶ, ἐκ τῶν πραγμάτων, τίθεται τὸ θεμελιῶδες ἐρώτημα: τελικὰ ποιὸ εἶναι τὸ παραδεκτὸ *corpus* τῶν κανόνων καὶ ποιά εἶναι ἡ συμβολὴ τοῦ Μ. Φωτίου καὶ τοῦ Νικοδήμου Ἁγιορείτη σὲ αὐτὴν τὴν ὑπόθεση; Ἡ ἐπιλογὴ τῶν συγκεκριμένων κανονολόγων πατέρων ὑπαγορεύθηκε στό ἓνα σκέλος ἀσφαλῶς ἀπὸ τὴν παροῦσα

ἐπετειακή σύναξη καί στό ἄλλο ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ Νικόδημος ἐπισφραγίζει μιά περίοδο ἑννέα αἰώνων καίριων διεργασιῶν ὡς πρός τή διαμόρφωση τοῦ κανονικοῦ συνειδότος. Ἐξάλλου ὁ Νικόδημος ἦταν σπουδαῖος ἐρευνητής τῆς βυζαντινῆς νομοκανονικῆς παραδόσεως καί πρότυπο μέλημά του μέ τή σύνταξη τοῦ *Πηδαλίου* ἦταν νά ἐπαναφέρει τή συγκεκριμένη παράδοση, κατά τό μέτρο τοῦ δυνατοῦ, στήν ἐποχή του, παρακάμπτοντας τούς πολλούς «χυδαιονομοκάνονες», ὅπως ὁ ἴδιος τούς χαρακτηρίζει, οἱ ὅποιοι ἀναπαράγονταν ἀθρόον καί ἀκριτῶς ἀπό ἀμαθεῖς ἢ ἔλλιπῶς καταρτισμένους.

Ἡ συγκεκριμένη δυάδα τῶν πατέρων εἶχε βαθύτατη γνώση τῆς κανονικῆς παραδόσεως, ὄχι μόνο γιατί μαθήτευσε ἄνευ ὄρων σίς πηγές, ἀλλά καί γιατί διέθετε εὐρυμάθεια καί κυρίως εὐρύτητα πνεύματος πού προσλαμβάνεται ἀπό τήν ἐκκλησιαστική ἐμπειρία. Ἐξ οὗ καί δέν ἀντιμετώπιζαν τούς κανόνες ὡς ἀνεξάρτητα κείμενα ἀπό τή θεολογία, τή λατρεία καί τήν ἐν γένει ἐκκλησιαστική πραγματικότητα.

3. Μία πτυχή τῆς συμβολῆς τοῦ Μ. Φωτίου

Ὁ Μ. Φώτιος ἀναθεώρησε τό *Σύνταγμα* (= *Νομοκάνονα*) σέ *ιδ' τίτλους*, προσθέτοντας στή συλλογή τούς κανόνες τῆς Πενθέκτης καί τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς, οἱ ὅποιοι γιά ἓνα καί δύο αἰῶνες, κατά χιαστί ἀντιστοιχία, παρέμεναν ἐκτός τῆς συλλογῆς, ἐνῶ παράλληλα προσέθεσε τούς κανόνες τῶν συνόδων πού συνήλθαν ὑπό τήν προεδρία του (Πρωτοδευτέρας καί Ἀγίας Σοφίας). Θά μπορούσε κανεῖς εὐκολά νά ὑποστηρίξει ὅτι ὁ Φώτιος προέβη στήν προσθήκη κατ' ἀρχήν ἐπειδή ἐνδιαφερόταν νά κατοχυρώσει καί νά προβάλλει τίς κανονικές ἀποφάσεις τῶν συνόδων του. Ὅμως αὐτό θά τόν ἐνοχοποιούσε τρόπον τινά γιά πρόθεση αὐτοπροβολῆς. Ἡ πραγματικότητα εἶναι ὅτι ὁ ἴδιος συστοιχοῦσε σέ μιά γενικότερη πνευματική κίνηση τῆς ἐποχῆς του, μέ περίοπτο μερίδιο συμβολῆς, πού στόχευε στήν καταγραφή καί κωδικοποίηση ὄχι μόνο τοῦ πολιτειακοῦ καί ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου, ἀλλά καί τῶν λειτουργικῶν, ἀγιολογικῶν κειμένων καί ἄλλων κειμένων. Θυμίζω ἐνδεικτικά τό *Συναξάριον τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας*, τό κακῶς λεγόμενο *Τυπικόν* καί τά *Μηναῖα*. Ὁ Φώτιος καί ἄλλα πρόσωπα στήν ἐποχή του ἤθελαν νά περιορίσουν τίς φυγόκεντρες τάσεις πού ἀπέρρεαν ἀπό τήν ποικιλία πράξεων καί πεποιθήσεων, ἀλλά πάνω ἀπ' ὅλα νά ἀναδείξει τήν παράδοση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς τό σημεῖον ἀναφορᾶς καί ἐνότητος, καί ὅσον ἀφορᾶ στό κανονικό δίκαιο νά ἐπιβάλλει τό κανονικό συνειδός τοῦ κέντρου τῆς αὐτοκρατορίας. Αὐτή τήν τάση τήν περιγράφει πολύ καλά ἀργότερα ὁ Βαλσαμών μέ τήν ἀρχή τοῦ Οὐλπιανοῦ, πού μνημονεύσαμε προηγουμένως. Ἐξάλλου ὁ Μ. Φώτιος γνώριζε ὅτι ἡ οἰκουμενικότητα καί οἱ κανόνες τῆς Πενθέκτης δέν ἔγιναν στή Δύση ἀπό πάντες καί πάντοτε ἀποδεκτοί. Ἐπίσης οἱ ἀποφάσεις τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀμφισβητήθηκαν ἀπό τούς Φράγκους.

Ἡ ἐπισήμανση αὐτὴ εἶναι ἀπαραίτητη, καθόσον συσχετίζεται μὲ τὸ ἐρώτημα: ἐάν μιά σύνοδος οὐδέποτε ἀναγνωρισθεῖ ἐπίσημα οἰκουμενική, πῶς μποροῦν οἱ κανόνες τῆς νά προσλάβουν οἰκουμενικό κῦρος; Πῶς ἀντιμετωπίστηκε αὐτό τὸ ζήτημα ἀπὸ τὴν περίοδο πού ἀρχίζει μὲ τὸν Μ. Φώτιο καὶ διατρέχοντας τοὺς αἰῶνες φτάνει μέχρι καὶ τὸν Νικοδήμου; Εἶναι γνωστό ὅτι οἱ κανόνες τῶν συνόδων ἐπὶ Φωτίου, εἴτε αὐτὲς χαρακτηρίζονταν οἰκουμενικές εἴτε ὄχι, ἀλλὰ πάντως χωρὶς νά κυρωθοῦν ἀπὸ κάποια μεταγενέστερη οἰκουμενική σύνοδο, εἶχαν προσλάβει οἰκουμενικό κῦρος. Τὸ ἴδιο καὶ κανονικὲς ἀποφάσεις ἐνδημουσῶν συνόδων. Κλασικὰ παραδείγματα μποροῦν νά θεωρηθοῦν ὁ *Τόμος τῆς Ἐνώσεως* (920) ἢ ἀκόμα καὶ ἀποφάσεις ἐπὶ Νικολάου Γ΄ Γραμματικοῦ (1084-1111). Παράλληλα καὶ κανονικὲς ἀποκρίσεις πατριαρχῶν καὶ ἄλλων ἐξεχόντων κληρικῶν, εἰδημόνων τῆς κανονικῆς πράξεως, ἐπισυνάπτονται στό *corpus* τῶν κανόνων (ὁμιλῶ κυρίως γιὰ τὴ χειρόγραφη παράδοση), ἰδίως ὅταν οἱ ἀποκρίσεις ἢ τὰ ἄλλα κείμενα γίνονταν ἀποδεκτὰ ἀπὸ τὴν ἐνδημοῦσα σύνοδο ἢ γενικότερα ἀπὸ τὴν πράξη τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐξάλλου ὁ συνοδικὸς θεσμὸς σέ πανορθόδοξο ἐπίπεδο συνέχισε νά λειτουργεῖ ἀδιάκοπα καὶ κατὰ τὴ β΄ χιλιετία, πρωτίστως μὲ τὴ μορφή τῆς ἐνδημούσας, στὴν εὐρεία σύνθεσή της, ἢ ὅποια συχνὰ χαρακτηρίζεται καὶ μεγάλη σύνοδος. Ἡ ἐνδημοῦσα σύνοδος ἦταν αὐτὴ πού ἀσκούσε τὸν κανονικὸ ἔλεγχο, κυρίως γιὰ τὸν λόγο ὅτι τὰ νέα κανονικὰ δεδομένα δὲν ἔπρεπε νά ἀφήνονται ἀνεξέλεγκτα.

4. Μία πτυχή τῆς συμβολῆς τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτη

Κάνοντας ἓνα τεράστιο χρονικὸ ἄλλα, ἃς δοῦμε πὶό συγκεκριμένα τὴν περίπτωση τοῦ *Πηδαλίου*. Ὁ Νικοδήμος, ὑπαγόμενος στό πνεῦμα τοῦ Ὁρθόδοξου Διαφωτισμοῦ, ἄρχισε νά συντάσσει τὸ *Πηδάλιον* ἀνατρέχοντας «εἰς τὰς πρώτας πηγὰς». Ἔτσι πρωτίστως ἐπανεφέρε τὰ αὐθεντικὰ κανονικὰ κείμενα, ἐνῶ διέγραψε ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἐπείσακτα καὶ νόθα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἢ ἀγνοία καὶ ἢ ἀμέλεια τῶν πολλῶν ἀντιγραφῶν καὶ ἄλλων ἐμπλεκόμενων ἐπεσώρευσαν στὴν ὕλη τῶν «χυδαιονομοκανόνων». Παράλληλα ἄρχισε νά προβληματίζεται καὶ μὲ τὸ ποῖο *corpus* ἔπρεπε νά περιλάβει στό ἔργο του. Τοὺς κανόνες μέχρι τὴν ἐποχὴ τοῦ Φωτίου ἢ καὶ τὰ κανονικὰ κείμενα τῆς β΄ χιλιετίας; Οἱ πηγές του, δηλαδή κυρίως τὰ χειρόγραφα, τὸν βοήθησαν καθοριστικὰ νά μὴν παραθεωρήσει τὰ τελευταῖα, τὰ ὁποῖα ἐξάλλου διαφώτιζαν ἐνδιαφέρουσες πτυχές τῆς κανονικῆς πράξεως γιὰ διάστημα πολλῶν αἰῶνων μετὰ τὸν Φώτιο. Ἔτσι, ὅπως ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος, «ἀπανθίσαμεν, ἵνα γένηται πλήρως ἡ συμφωνία, καὶ τοὺς κανόνες τῶν λοιπῶν πατέρων, τῶν μὴ ὑπὸ οἰκουμενικῆς συνόδου βεβαιωθέντων, λέγω δὴ τοῦ ἁγίου Νικηφόρου, τοῦ Νικολάου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Ἰωάννου Κίτρου, τοῦ Νικήτα καὶ Πέτρου, διακόνου καὶ χαρτοφύλακος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ τοὺς τοῦ Νηστευτῆ κανόνας ...».

(συνεχίζεται στό ἐπόμενο τεῦχος)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
 Ὁμότιμος Καθηγητής Ἀρχιτεκτονικῆς ΑΠΘ

«Νά μείνει μνημεῖο»

Εἶναι ὁ ἄνθρωπος πού τό 1980 ἔφερε ξανά στό φῶς τό «ἀρχαῖο ἐγκαινίο» τῆς Ροτόντας, τό ὁποῖο πρῶτοι ἀνακάλυψαν τό 1953, στή βάση τῆς Ἁγίας Τράπεζας τοῦ μνημείου, ὁ τότε διευθυντής τοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Νορβηγίας στή Ρώμη, καθηγητής Ἀρχαιολογίας καί Ἱστορίας τῆς Τέχνης στό Πανεπιστήμιο τοῦ Ὁσλο Hjalmar Torp καί ὁ Einar Dygve, Δανός ἀρχιτέκτονας καί ἀρχαιολόγος. Ὁ Νορβηγός καθηγητής ἀνέφερε στόν κ. Μουτσόπουλο τό ἱστορικό γύρω ἀπό τήν εὔρεση τοῦ «ἀρχαίου ἐγκαινίου» καί αὐτός, μέ τή σειρά του, ἐνημέρωσε τόν τότε μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Παντελεήμονα, ὁ ὁποῖος τό παρέλαβε καί τό τοποθέτησε στόν Ἱερό Ναό τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, καθῶς ἡ Ροτόντα εἶχε ὑποστῆ ζημιές

ἀπό τόν σεισμό τοῦ 1978: «Ἐνα ἅγιο λείψανο, πού βρέθηκε σέ ἕναν ἱστορικό χῶρο, πρέπει νά μείνει στόν χῶρο» ἀναφέρει ὁ κ. Μουτσόπουλος, σχολιάζοντας τήν πρόσφατη ἐπανατοποθέτηση τοῦ «ἀρχαίου ἐγκαινίου». «Ἡ Ροτόντα εἶναι μνημεῖο, δέν πρέπει νά γίνει ἐνοριακός ναός» διευκρινίζει καί προσθέτει ὅτι πρέπει «ὅπως ἀποφασίστηκε ἀπό τίς ἀρμόδιες ὑπηρεσίες, νά γίνονται 12 θεῖες λειτουργίες τόν χρόνο καί ἐκδηλώσεις». Ὁ καθηγητής ἐπισημαίνει ἀκόμη: «Ὁ Λευκός Πύργος εἶναι ὀθωμανικό ἔργο, σύμβολο τῆς δουλείας μας – ἀπό ἄγνοια τόν προβάλλουμε. Ἡ Ροτόντα θά ἔπρεπε νά εἶναι τό σύμβολο τῆς πόλης» σημειώνει χαρακτηριστικά.

Παρασκευή 28 Ἀπριλίου 2017

Τό ἐπιεικές ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. Ὁ Κύριος ἐγγύς. Μηδέν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντί τῇ προσευχῇ καί τῇ δεήσει μετά εὐχαριστίας τά αἰτήματα ὑμῶν γνωρίζεσθω πρός τόν Θεόν.

Φιλίπ. 4,5-6

ΓΙΑΤΙ ΦΟΒΟΥΝΤΑΙ ΤΟ ΚΡΥΦΟ ΣΧΟΛΕΙΟ;

Τοῦ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΟΛΕΒΑ*

ΚΑΘΕ ΧΡΟΝΟ ὁ ἑορτασμός τῆς 25^{ης} Μαρτίου 1821 συνοδεύεται ἀπό τή μονότονη προσπάθεια κάποιων «προοδευτικῶν» νά ξαναγράψουν τήν Ἱστορία. Μόνιμος στόχος τῶν συγκεκριμένων διανοουμένων καί ἀρθρογράφων εἶναι τό Κρυφό Σχολεῖο. Τό χαρακτηρίζουν μῦθο καί τό γλευάζουν. Προφανῶς διακατέχονται εἴτε ἀπό ἄγνοια εἴτε ἀπό ἐμπάθεια. Ἀντιλαμβάνομαι ὅτι οἱ στόχοι τους εἶναι δύο. Πρῶτον, νά ὑποβαθμίσουν τόν πατριωτικό ρόλο τῆς Ἐκκλησίας καί, δεύτερον, νά ἐξωραΐσουν τήν Ὀθωμανική Αὐτοκρατορία καί νά τήν παρουσιάσουν φιλελεύθερη καί ἀνεκτική.

Ἄς ἔλθουμε στόν πρῶτο στόχο τους. Τούς ἐνοχλεῖ ἡ ὑπενθύμιση ὅτι στά δύσκολα χρόνια τῆς δουλείας ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία καί οἱ κληρικοί ἀνέλαβαν τήν ἐκπαίδευση καί τήν ἐθνική ἀφύπνιση τῶν ὑποδούλων. Δέν θά καταφύγουμε σέ μαρτυρίες Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Θά θυμίσουμε τί ἔγραφε σέ ἐπιστολή του ὁ Ρωμαιοκαθολικός Γκέρλαχ, πάστορας τῆς Γερμανικῆς Πρεσβείας τῆς Κωνσταντινουπόλεως τό 1575. Ἀντιγράφουμε ἀπό τό σπουδαῖο σύγγραμμα τοῦ συγχρόνου μας Γερμανοῦ Ρωμαιοκαθολικοῦ κληρικοῦ καί Νεοελληνιστῆ Γκέρχαροντ Ποντσκάλσκι «Ἡ Ἑλληνική Θεολογία ἐπί Τουρκοκρατίας», (ἐλληνική ἔκδο-

ση Μορφωτικοῦ Ἰδρύματος Ἐθνικῆς Τραπέζης, 2005): «Πουθενά σέ ὀλοκληρη τήν Ἑλλάδα δέν εὐδοκιμεῖ ἡ μελέτη. Δέν ὑπάρχουν δημόσιες ἀκαδημίες ἢ καθηγητές, μέ ἐξαίρεση τά κοινά σχολεῖα, ὅπου διδάσκονται τά ἀγόρια ἀνάγνωση μέ τό Ὁρολόγιο, τήν Ὀκτώηχο, τό Ψαλτήριο καί ἄλλα βιβλία πού χρησιμοποιοῦνται στίς ἀκολουθίες. Ἐλάχιστοι ὅμως ἀπό τοὺς ἱερεῖς καί τοὺς μοναχοὺς κατανοοῦν πραγματικά αὐτά τά βιβλία» (σελ. 86). Νά, λοιπόν, πού ἕνας Γερμανός κληρικός τοῦ 16^{ου} αἰῶνος, ὁ ὁποῖος δέν εἶχε κανένα λόγο νά κατασκευάζει μύθους ὑπέρ τοῦ Ὀρθοδόξου κλήρου, παραδέχεται σέ ἐπιστολή του πρὸς τόν Γερμανό λόγιο Μαρτίνο Κρούσιο, ὅτι οἱ μοναχοὶ καί οἱ κληρικοὶ ἦταν οἱ μόνοι πού ἀγωνιζόντουσαν κατὰ τήν περίοδο ἐκείνη νά μορφώσουν τά Ἑλληνόπουλα, παρά τά δικά τους μορφωτικά κενά.

Ἐρχόμαστε τώρα στήν προσπάθεια τῶν κατασκευαστῶν τῆς «προοδευτικῆς Ἱστορίας» νά ἐξωραΐσουν τήν Ὀθωμανική Αὐτοκρατορία. Ὑποστηρίζουν ὅτι δέν ὑπῆρχε καταπίεση εἰς βάρος τῆς παιδείας τῶν Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων. Ἄς δοῦμε ὅμως πῶς περιγράφει τό κλίμα τοῦ 17^{ου} αἰῶνος ἕνας ἐπιφανῆς Ἑλληνας πού τελικά ἔχασε τήν ζωή του λόγω τῆς ὑπερβολικῆς τολμῆς του. Καταθέτουμε τή μαρτυρία τοῦ

* Ὁ κ. Κωνσταντῖνος Χολέβας εἶναι Πολιτικός Ἐπιστήμων.

Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Κυρίλλου Λουκάρεως, ο οποίος στραγγαλίστηκε τό 1638 από τούς Τούρκους. Έγραφε τό 1616 σέ μία πραγματεία του - προκήρυξη πρός τούς Έλληνες: «Ήμποροῦσι νά εἶπουν οἱ Λατίνοι... μάθημα καί σοφίαν δέν ἔχετε, ἀμή εἴσθε δοῦλοι καί ἔχετε τούς Τούρκους πάνω ἀπό τά κεφάλια σας... Ὅσον πώς δέν ἔχομεν σοφίαν καί μαθήματα ἀλήθεια εἶναι... Ἡ πτωχεία καί ἡ ἀφαίρεσις τῆς βασιλείας μας τό ἔκαμαν καί ἄς ἔχωμεν ὑπομονή». Ὁμολογεῖ ὁ Πατριάρχης μέ ἀρκετό θάρρος ὅτι οἱ Έλληνες δέν εἶχαν «μαθήματα», δηλαδή σχολεῖα, διότι ἦσαν ὑπόδουλοι. Ἐχασαν τό κράτος τους καί λόγω ἐχθρικής καταπίεσης δέν μποροῦν νά μορφωθοῦν, μέ ἀποτέλεσμα νά τούς εἰρωνεύονται οἱ Δυτικοί Χριστιανοί.

Ἐπισημαίνουν οἱ ἀμφισβητίες: Μά καλά, τόν 18^ο αἰῶνα ἔχομε πλέον ἀξιόλογα ἑλληνικά σχολεῖα στά Γιάννενα, στήν Κοζάνη, στήν Σμύρνη, στό Ἅγιον Ὅρος κ.λπ. Καί ὁ Πατροκοσμᾶς σχολεῖα ἴδρουε. Ἀπαντοῦμε ὅτι τήν ἐποχή ἐκείνη εἶχε χαλαρώσει κάπως ἡ Ὄθωμανική αὐθαιρεσία λόγω πιέσεων ἔξωθεν. Ὅμως καί τότε ἀκόμη ὑπῆρχε ἀνάγκη γιά κρυφά μαθήματα. Γιατί; Τήν ἀπάντηση δίνει ὁ Γάλλος δημοσιογράφος Ρενέ Πινώ στό βιβλίο του «Δυστυχημένη Βόρειος Ἡπειρος» (ἑλληνική ἔκδοση ΤΡΟΧΑΛΙΑ, Ἀθήνα χ.χρ.): Ὁ Πινώ ἀκολούθησε τό 1913 τόν Ἑλληνικό Στρατό πού ἀπελευθέρωσε τήν ἐνιαία Ἡπειρο καί διηγεῖται τί ἄκουσε σχετικά μέ τήν Τουρκοκρατία στό Ἀργυροκάστρο: «Κανένα βιβλίο τυπωμένο στήν Ἀθήνα δέν γινόταν δε-

κτό στά σχολεῖα τῆς Ἡπείρου. Ἦταν ἐπιβεβλημένο νά τά προμηθεύονται ὅλα ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη. Ἡ Ἑλληνική Ἱστορία ἦταν ἀπαγορευμένη. Στήν περίπτωση αὐτή λειτουργοῦσαν πρόσθετα κρυφά μαθήματα, ὅπου ὁ νεαρός Ἡπειρώτης μάθαινε γιά τή μητέρα πατρίδα, διδασκόταν τόν ἐθνικό της ὕμνο, τά ποιήματά της καί τούς ἥρωές της» (σελ. 126). Ἐνας Γάλλος πολεμικός ἀνταποκριτής καταγράφει χωρίς φόβο καί πάθος τήν κατάσταση τῆς παιδείας στόν τομέα τῆς παιδείας στίς ἀρχές τοῦ προηγούμενου αἰῶνος. Κρυφά μαθήματα γιά τά ἑλληνόπουλα. Αὐτή εἶναι ἡ ἀλήθεια, τήν ὅποια οἱ δῆθεν προοδευτικοί θέλουν νά ἀγνοοῦν. Ἀλλά οἱ μαρτυρίες τούς διαψεύδουν.

Ἀδιάψευστοι μάρτυρες εἶναι τά τοπωνύμια. Στήν Πελοπόννησο, στήν Κρήτη, στή Βοιωτία, στίς Κυκλάδες, στήν Ἡπειρο, στή Μακεδονία, στή Μικρά Ἀσία, παντοῦ ὅπου ἐξῆσε ὁ Ἑλληνισμός διασώζεται ἀκόμη τό τοπωνύμιο Κρυφό Σχολεῖο. Δέν μπορεῖ σέ τόσα διαφορετικά μέρη νά ...ἔπαθαν οἱ κάτοικοι ὀμαδική παράκρουση! Ἡ προφορική παράδοση ἀπό γενιά σέ γενιά διέσωσε στήν ἱστορική μνήμη τήν ἀλήθεια γιά τό Κρυφό Σχολεῖο. Αὐτήν ἀκριβῶς πού περιγράφει ὁ ὑπασπιστής τοῦ Κολοκοτρώνη Φώτιος Χρυσανθόπουλος ἢ Φωτᾶκος, ὅταν γράφει στόν Α' τόμο τῶν Ἀπομνημονευμάτων του (σελίδα 46) ὅτι τά ἑλληνικά μαθήματα ἐπί Τουρκοκρατίας τά εἶχαν ἀναλάβει οἱ ἱερεῖς καί σέ ὀρισμένες περιόδους αὐτά «ἐγίνοντο ἐν τῷ σκότει καί προ-

«Διψῶ»

Κύριε! Είπες «Διψῶ» ἀπ' τόν σταυρό
 Καί λύγισε ἡ καρδιά μου
 Ἐμείνα ἀκίνητος, βουβός
 Μέ ἄδεια χέρια.
 Χωρίς σταγόνα.
 Ποῦ νά βρεθῆ νερό στήν ἔρημο
 Νά διώξη τήν χολή ἀπ' τά χεῖλη
 Νά ξεδιψάση τήν καρδιά
 Τήν ὥρα πού πονᾷ πολύ
 καί τό αἷμα ρέει συνέχεια
 ἀπό τά τίμια μέλη.
 Ἐδῶ, μονάχα χῶμα, πέτρες
 Καί ἀγκάθια μυτερά, ξερά
 Πού φτιάχνανε τό στεφάνι Σου
 Καί ὀλόγυρα καρφιά, σωρός
 Ριγμένα ἀπό παντοῦ.
 Καί ὁ ἄνεμος περνᾷ γεμᾶτος βλασφημίες
 Περίγελα, μυκτηρισμούς, φωνές καί ἀσέβεια.
 Μονάχα δύο πηγές ἀπέμειναν δακρῶν
 Πού ἀναβλύζουνε καντά σάν θρόμβοι αἵματος
 Ἀπό τά βάθη τῆς ψυχῆς
 Καί ἀργοκυλώντας φτιάχνουνε
 ποτάμι ἐξιλαστήριο
 Στόν οὐρανό τοῦ Ἐλέους Σου,
 Ὅσον ὁ Ἥλιος σβύνει.

Σταῦρος Ἰ. Μπαλογιάννης
 Θεσσαλονίκη Μ. Παρασκευή 2017

ΓΙΑΤΙ ΦΟΒΟΥΝΤΑΙ ΤΟ ΚΡΥΦΟ ΣΧΟΛΕΙΟ;

➔ συνέχεια ἀπό τήν σελίδα 39

φυλακτά ἀπό τούς Τούρκους»!
 Ὅσοι ἐνδιαφέρονται γιά πληρέστερη διερεύνηση τοῦ θέματος μποροῦν νά βροῦν δεκάδες μαρτυρίες γιά τά βᾶσανα τῆς παιδείας ἐπί Τουρκοκρατίας στό βιβλίο τοῦ Γεωργίου Κεκαυμένου μέ τίτλο «Τό Κρυφό Σχολεῖο - Τό Χρο-

νικό μᾶς Ἱστορίας» (Ἐναλλακτικές Ἐκδόσεις, 2013). Χρήσιμα στοιχεῖα περιέχει καί τό φυλλάδιο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας μέ τίτλο: «Τό Κρυφό Σχολεῖο - Μῦθος ἢ Πραγματικότητα;». Καλή μελέτη!

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΑΛΗΘΕΙΑ 22.3.2017